

Peter Roos

Slog jag sönder musiken?

En musikpedagogs väg mot bättre dirigering

Metropolia Yrkeshögskola

Musiker

Utbildningsprogrammet för musik

Examensarbete

24.5.2013

Tekijä Otsikko	Peter Roos Slog jag sönder musiken?
Sivumäärä Aika	40 sivua + 5 liitettä 24.5.2013
Tutkinto	Muusiikko YAMK
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Muusiikko
Ohjaajat	Musikdr. Ulla-Britta Broman-Kananen
<p>I detta slutarbete berättar jag om mitt sökande efter ett fungerande arbetssätt för en dirigent som vill utveckla sin dirigering. De övriga målen för arbetet har varit att utveckla den egna dirigerings tekniken samt att försöka utreda vilken nivå jag befinner mig på som dirigent.</p> <p>För att veta vad som är en bra dirigerings teknik inleder jag med att ta reda på vad detta anses vara genom att analysera litteratur och filmer i ämnet. Därefter berättar jag om det projekt jag genomförde med brassbandet Legato Brass Band, och hur jag gjorde för att försöka utveckla min dirigerings teknik i detta projekt. Till min hjälp för analysen av mig själv som dirigent har jag haft Pekka Helasvuo, som arbetar som överlärare vid yrkeshögskolan Metropolia.</p> <p>Slutarbetet är kvalitativt och som forskningsmetod har jag valt att använda mig av aktionsforskning (Rönnerman, 2004).</p> <p>Slutarbetets resultat är att mitt arbetssätt som dirigent fungerade på ett bra sätt och gjorde mig medveten om olika problem i min dirigering. Jag lyckades även bestämma en nivå på min dirigering och fick reda på vilka områden i dirigeringen jag i framtiden bör satsa på att utveckla. Förutom dessa slutsatser hittade jag via aktionsforskningen nya idéer och infallsvinklar på problem man som dirigent för amatörorkestrar ofta står inför.</p> <p>De flesta dirigenter som är i början av sina studier arbetar med liknande problem som jag gör i detta slutarbete. Därför anser jag att resultaten från slutarbetet borde vara till glädje och nytta för många andra än för mig.</p>	
Avainsanat	Dirigent, dirigering, dirigerings teknik, brass band, intonation, partitur, partiturläsning.

Author Title	Peter Roos Did I Conduct Music or Was I a Human Metronome?
Number of Pages Date	40 pages + 5 appendices 1 May 2013
Degree	Master of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Performance
Instructors	Ulla-Britta Broman Kananen, D.Mus.
<p>The goal of my research and development project was to find a way of conducting that develops the conductor's skills when working on different projects. Through this qualitative study, I also wanted to develop my own conducting skills and to define my current level of competence.</p> <p>Through a literature review and an analysis of conducting videos, I first explore how a good conductor can be described and defined. Then I report on how I applied the action research method on a joint project with the Legato Brass Band; a project that was partially organized for developing my conducting skills. Pekka Helasvuo, who works as a principal lecturer at the Metropolia University of Applied Sciences, helped me to evaluate the validity of my skills analysis.</p> <p>The results of my study indicate that my way of working as a conductor works well. However, it also made me aware of the problems related to my conducting. I also managed to determine my current level, and to identify the aspects I need to develop. By drawing on action research, I found new ideas and approaches to address different problems, which might be encountered especially when conducting a non-professional orchestra.</p> <p>Most conductors, especially those who are at the beginning of their careers, reflect on the same problems that I have discussed in this project report. I believe my peer conductors will find the results of my study useful.</p>	
Keywords	Conductor, conducting, conducting technique, score studying, score, brass band, intonation.

Innehåll

1	Inledning	1
2	Hurudan anses en bra dirigent vara?	3
2.1	Vilken är dirigentens huvuduppgift och vad bör en dirigent kunna?	3
2.2	Dirigeringsteknik och interaktion	7
2.3	Händernas olika uppgifter samt dirigentpinnens vara eller icke vara	9
2.4	Övningsteknik och partiturstudering	11
2.5	Hämäläinens trappstegsmodell	13
2.6	Sammanfattning	16
3	Utvecklingsprojektet: bakgrund och tillvägagångssätt	18
3.1	Min historia som musiker och dirigent	18
3.2	Presentation av Legato Brass Band	19
3.3	Presentation av examensarbetets projekt med Legato Brass Band	20
3.4	Forskningsmaterial och tillvägagångssätt	21
4	Presentation av utvecklingsprojektets resultat	24
4.1	Felslag, förvirring och sönderslagen musik	24
4.2	Kaos!	26
4.3	Intonation- och balansproblem	28
4.4	Äntligen lite flow!	30
4.5	Klang och balans	32
4.6	Nervositetens plötsliga inträde	32
4.7	Pekka Helasvuos kommentarer angående min dirigering	34
5	Reflektioner	36
	Källförteckning	40
	Bilagor	
	Bilaga 1. Vad är ett "brass band" (brittisk stil)?	
	Bilaga 2. Projektets videoinspelningar	
	Bilaga 3. Partiturens första sida	
	Bilaga 4. Exempel ur partitur	
	Bilaga 5. Övningsdagbok	

1 Inledning

Varför har jag valt rubriken *slog jag sönder musiken* för mitt slutarbete och vad menas med denna? Svaret är enkelt. Mitt absoluta skräckscenari är en dirigent som dirigerar allt tekniskt korrekt men saknar tolkning och inlevelse. Under mina många år som musiker och musikpedagog har jag sett flera olika slags typer av dirigenter; såväl nybörjare, professionella och internationellt kända dirigenter men även de ovan nämnda mänskliga metronomerna.

Efter att själv under några år studerat dirigering vid sidan av mitt arbete som trumpetpedagog har jag insett hur mycket dirigenten betyder för en ensembles utveckling på många olika plan. Jag anser det som ett faktum att om dirigenten inte hela tiden uppdaterar sina kunskaper och granskar sin dirigering är sannolikheten stor att ensembles utveckling stagnerar för att slutligen trampa i samma spår år efter år.

Denna rapport berättar om mitt sökande efter ett arbetssätt för dirigenten vilket konstant utvecklar hans eller hennes eget kunnande. Eftersom jag själv arbetar inom musikinstitut och till största delen dirigerar musikinstitutorkestrar samt andra amatörensambler utgår jag mestadels från amatördirigentens synvinkel. Mitt långsiktiga mål med rapportens utvecklingsprojekt var att bli en bättre dirigent och för att kunna bli det är jag också intresserad av hur andra anser att en bra dirigent är. Därför har jag i rapporten analyserat litteratur i ämnet för att se vad författarna som ofta är erfarna dirigenter förväntar sig av en dirigent och hurudan en bra dirigent är och arbetar. En annan viktig fråga har varit vilka egenskaper en bra dirigent bör inneha?

För att kunna utforska vad som är ett bra arbetssätt behövde jag en orkester att testa mina metoder på. Jag valde projektorkestern Legato Brass Band som jag själv grundat 2011. För brassbandet planerade jag ett projektet bestående av fem övningar och två konserter där repertoaren bestod av för orkestern mestadels nytt material.

Brassbandet består av längre hunna musikinstitutelever, amatörer och några professionella musiker. Verksamheten arrangeras av musikinstitutet Legato och de flesta av musikerna kommer från Närpes-området i Österbotten.

Vad en dirigent upplever när han dirigerar är inte nödvändigtvis det som en musiker i ensemblen upplever. Emellanåt kan skillnaden mellan upplevelserna vara mycket stora. Som exempel vill jag redan här i inledningen berätta om en händelse från detta ovan nämnda projekt. Jag dirigerade Legato Brass Band genom en krånglig övergång där tempot föll från noterat tempo 126 till 84. Det långsammare tempot inleddes av en slagverkare på virveltrumma. Jag övade stället om och om igen då jag var av åsikten att slagverkaren inte följde mitt dirigerade tempo. Efter en stund gick jag vidare med åsikten att slagverkaren gjorde fel men att vi fortsätter öva stället senare.

När jag senare analyserade videon såg jag att slagverkaren följde mitt tempo exakt. Felet var alltså inte hos honom utan hos mig. Hur ofta har en musiker inte upplevt en situation som denna? Musikern upplever att dirigenten har fel men har ingen chans att bevisa detta. En dirigent borde alltså kontinuerligt videofilma sig själv för att kontrollera om dirigeringen är följbar. Annars är det som dirigent lätt att tro att: "jag gör nog rätt men orkestern följer inte min dirigering". Videoinspelningen visar alltid den krassa sanningen och är därför ett av de viktigaste verktygen dirigenten kan använda sig av för att utvecklas. Av den anledningen använder jag mig av videofilmningen som huvudkälla i min rapport.

Under de år jag studerat dirigering har jag fått möjligheten att leda många olika ensembler och olika musikstilar. Efter dessa intensiva år anser jag det nu vara dags att göra ett mellanbokslut för mina dirigeringsstudier vilket kan läsas i slutet av rapporten där jag utvärderat vilken nivå jag står på idag. Vilka är mina starka och svaga sidor? Vilka områden skall jag satsa på i framtiden? Hur skall jag fortsätta mina studier?

Jag är övertygad om att andra dirigenter, speciellt de som är i början av sina studier, kommer att ha nytta av denna rapport. De frågor jag tar fram är sådana som de flesta funderar på i olika skeden i sin utveckling som dirigent. Som exempel kan jag nämna:

- Dirigerings teknik och interaktion?
- Vilka är händernas uppgifter?
- Måste man använda dirigentpinne?

Dirigering som helhet är ett ämne så brett att det inte ryms i denna rapport varför jag här begränsar mig till vissa för mig och många andra intressanta frågor.

2 Hurudan anses en bra dirigent vara?

I detta kapitel analyserar jag litteratur, youtube-klipp och ger egna kommentarer till olika områden en dirigent behöver behärska. Kapitlet har delats upp i olika teman för att göra det lättöverskådligt och logiskt.

Som litteratur till min rapport har jag valt helt olika typer av källor. Detta för att få med varierande åsikter om dirigering i min rapport.

Janne Vanonens rapport *Musiikkiopistojen maestrot* (2012) handlar om elevorkesterns ledare och dennes kunskaper medan Olli Vartiainens doktorsavhandling *Erään tirehtöörin kertomukset* (2009) berättar om dirigering av elevorkestrar och utvecklingen av dessa i musikinstitutet. För att nivåbestämma min dirigering har jag senare i arbetet använt mig av Kirsti Hämäläinens licentiat-avhandling *Musiikinopettaja kapellimestarina* (1999).

Dirigentlära (1987) av Håkan Hesthammer och Gerhard Dalen, är en lärobok i ämnet dirigering. *Möt dirigenten* (2007), skriven av Peter Ettrup Larsen, och har som uppgift att informera den intresserade av vad det egentligen är dirigenten gör och menar.

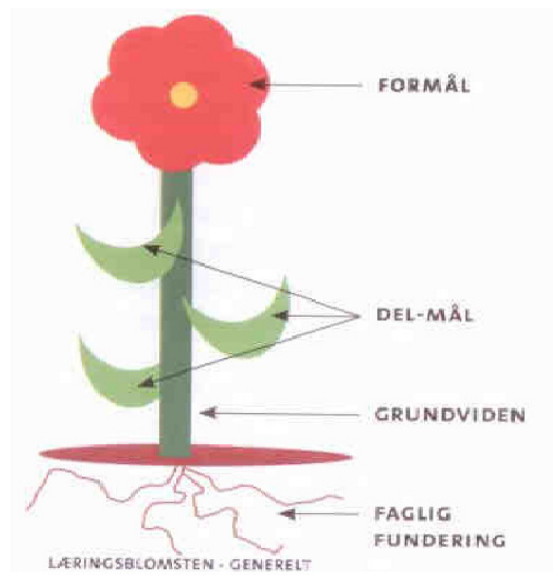
Boken *Vaisto on vaikia opettaa* (2012) är skriven i berättande form runt ämnet dirigering av Atso Almila och Jorma Panula.

För att understryka vad jag menar inom vissa områden av dirigeringen hänvisar jag även till några youtube-klipp.

2.1 Vilken är dirigentens huvuduppgift och vad bör en dirigent kunna?

Detta är antagligen den allra viktigaste frågan en dirigent bör ställa sig i sitt arbete. Varför behövs jag som dirigent och kan jag tillräckligt för att utföra min uppgift? Vad kan jag tillföra orkestern?

Larsen (2007, 1-2) beskriver i sin bok *Möt dirigenten* att dirigentens huvudmål är att realisera kompositörens intention i kompositionsögonblicket. För att nå detta mål behöver dirigenten kunskaper vilka Larsen beskriver med denna bild (Figur 1.).

Figur 1. Läroblomster (Larsen 2007, 1.)

Själva blomman står för dirigentens huvudmål vilket är att realisera kompositörens tankar i kompositionsögonblicket. För att uppnå huvudmålet behövs delmål som kan bestå av till exempel kunskap om olika dirigeringsmönster, förmågan att behärska sin nervositet och noggranna analyser av musikens uppbyggnad. Delmålen är växtens blad och ju fler blad växten har desto bättre mår denna.

Stjälken som håller upp blomman och sammanbinder rötter, blad och blomma, står för dirigentens grundläggande kunskap och knyter ihop huvudmål och delmål. Larsen påminner om att utan stjälken, det vill säga grundläggande kunskaper, är blomman inte mycket värd.

Rötterna till stjälken måste vara stadigt förankrade i marken för att kunna föra ut näring till hela blomman. Dessa utvecklas under hela blommans växtperiod för att säkra stabiliteten och energitillförseln när blomman äntligen slår ut. Larsen vill med andra ord påpeka betydelsen av dirigentens grundläggande kunskaper. (Larsen 2007, 1-2.)

Hesthammer och Dalen (1987, 116) betonar som dirigentens huvuduppgift dennes ansvar för en positiv musikalisk utveckling både hos den enskilde och ensemble. De

uppmanar även dirigenten att minnas ensemblens mål som huvudmål och inte dirigentens egna mål.

Hesthammer och Dalen framhåller ensemblens mål medan Larsen anser att kompositörens mål är dirigentens huvuduppgift. Jag anser på basen av mina tidigare dirigentstudier att även dirigenten bör ha en målsättning för sin dirigering att arbeta med. Det som är utmaningen är att hitta en gemensam riktning för dessa huvuduppgifter så att de alla stöder varandra.

Almila och Panula (2010, 72) ger dirigenten rådet att delta i danskurser för att förstå hurdana tempon till exempel danser borde ha. Man borde känna till hur man förr i tiden dansat gamla danser såsom menuett, allemande, gavott, sarabande och så vidare (Almila och Panula, 2010, 72). Dessutom bör dirigenten ha i åtanke vad annat som på den tiden kunde påverka musikens tempon. Som exempel nämner de männens tunga uniformer och damernas långa klänningar (Almila och Panula, 2010, 239-240).

Hesthammer och Dalen konstaterar i förordet (1987, 3) att dirigentens instrument är invecklat och att dirigenten bör få musikerna att samarbeta både musikaliskt och tankemässigt. Dirigenten bör känna till instrumentet han arbetar med och ha insikt samt erfarenhet från en mängd olika områden. Han måste vara bra på notläsning så att han har översikt över alla stämmor i partituret och kunna analysera samt förstå musiken. Dirigenten bör ha bra kännedom om musikhistoria och en stor kunskap om musikteori. Han måste även höra vad som händer i orkestern, kunna vägleda och ge råd samt ha en bra samarbetsförmåga.

Även Almila och Panula (2010, 71-72) anser att man behöver kunskap om psykologi och en god samarbetsförmåga när man arbetar tillsammans med en stor grupp människor. Dirigeringstekniken måste vara mångsidig för att dirigenten i alla situationer ska kunna dirigera på bästa sätt. Viktigt är också att dirigenten hör och kan kontrollera orkesterns intonation, klang samt att orkestern spelar rätta toner. Under övningen måste dirigenten kontrollera och göra musiken enhetlig för att sedan under framträdandet ytterligare inspirera orkestern.

Vartiainen (2009) behandlar i sin doktorsavhandling även kunskaper som elevorkesterdirigenten behöver i olika skeden av sitt arbete. Förutom att dirigera och leda

övningar konstaterar Vartiainen att det ofta hör till elevorkesterns dirigent att organisera och planera elevorkesterns verksamhet. (Vartiainen 2009, 3.)

Vanonen (2012, 71) utgick i sin studie från hypotesen att dirigenter för såväl proffs- som amatör/elevorkestrar behöver samma kunskaper. Han förväntade sig få bekräftat att musikpedagoger som dirigerar elev/amatörorkestrar behövde en klar och väl fungerande slagteknik för att med denna kunna uttrycka musikens olika karaktärer och enklare dynamik variationer. Vanonen ansåg att elev/amatörorkesterns dirigent bör inneha auktoritet grundad på det egna kunnandet samt pedagogisk situationsmedvetenhet för att på ett bra sätt kunna samarbeta med barn och ungdomar.

Av en dirigent för yrkesmusiker utgick Vanonen (2012, 71-72) från att följande egenskaper behövdes: En tydlig slagteknik, god kännedom om musik och det verk han dirigerar, bra övningsteknik med orkestern samt en god samarbetsförmåga med olika typer av människor.

Resultatet av undersökningen, som gjordes bland musikpedagoger och kapellmästare, styrkte Vanonens hypotes. Största delen av de tillfrågade ansåg att en dirigent ställs inför samma krav oavsett om han har en professionell- eller elev/amatörorkester att leda men att olika kunskapsområden betonas beroende på ensemblens nivå och krav på dirigenten. (Vanonen 2012, 72.)

Vanonen (2012, 71.) konstaterar efter att ha studerat litteratur och analyserat sin undersökning att begreppet pedagogisk situationsmedvetenhet är alldeles för smalt för alla de kunskaper en pedagog som dirigerar elevorkestrar behöver.

Hämäläinen (1999, 2-3) behandlar i sitt licentiatarbete musiklearen som dirigent. Hämäläinen betonar att elev- och amatörorkestrarnas dirigenters viktigaste egenskap inte är en felfri slagteknik utan att dirigenten har en god helhetsbild av vad dirigentskapet för denna typ av orkestrar innebär. Till detta hör inte bara själva dirigeringen utan där finns även många andra påverkande faktorer som till exempel musiklearskapet, kapellmästarskapet, sakkunnighet och intuition.

Jag vill lyfta fram Hesthammer och Dalens (1987, 120-121) påminnelse om att dirigenten är en viktig förebild för orkestern. De uppmanar dirigenten att analysera sig själv och fundera kring huruvida han är ett gott exempel för sin orkester.

Till sist kan konstateras att dirigenten är en mångsysslare som bör behärska många olika områden. Därmed är det viktigt att dirigenten konstant uppdaterar sina kunskaper och hänger med i musiklivets utveckling. På rullande stenar växer ingen mossa.

2.2 Dirigeringssteknik och interaktion

Som jag redan i inledningen beskrev så anser jag mig genom mina tidigare dirigentstudier kommit till slutsatsen att dirigenten bör undvika att fungera som en metronom som bara håller ett tempo inför ensemblen.

Av denna åsikt är även Jorma Panula som anser att dirigeringen bör vara ekonomisk. Att dirigera tempo intresserar honom inte utan han anser att ju mindre en dirigent "vispar" desto bättre. Med detta menar Panula till exempel att orkestern inte behöver anvisningar om tempo när musikens tempo är konstant. I musik som har takt och taktarter av mera invecklad karaktär anser han att orkestern behöver en dirigent och inte en metronom. (Almila och Panula 2010, 72.)

På samma sätt som Almila och Panula betonar också Larsen (2007, 3) att en person som bara slår dirigeringsmönster inte är en dirigent utan mera en form av taktslagare vars funktion närmast kan liknas vid en metronom, en metronom som bara visar tempot utan att ge någon som helst information om musik och interpretation.

För att bättre beskriva vad jag menar med att dirigera som metronom vill jag här hänvisa till en youtube-video. På youtube-videon *Variations on laudate dominum* kan man enligt uppgift se City of Greater Dandenong band framföra Edvard Gregsons *Variations on laudate dominum*. Dirigenten uttryckligen slår sig genom musiken utan att ge någon större information om hur musiken skall spelas. Dirigeringsmönstret är till största delen helt korrekt men dirigeringsrörelserna är överdrivet stora oavsett musikstil.

Jag vill även beskriva den andra ytterligheten nämligen den som med mycket små rörelser och uttryck lyckas förmedla en stor mängd information om hur han vill att musiken skall spelas. På youtube-videon *Leonard Bernstein conducting* dirigerar

Leonard Bernstein utan att alls använda händerna. Istället använder han sig av små ansiktsuttryck och kroppsrörelser. Ändå lyckas han på ett bra sätt förmedla musikens karaktär och visa in nya insatser.

Det finns antagligen lika många olika fungerande sätt att dirigera som det finns dirigenter. Dirigenten bör kontinuerligt analysera sig själv och fundera över om det är möjligt att följa det han dirigerar och om samt vilken typ av musikalisk information han sänder till musikerna.¹

Till en god dirigerings teknik hör interaktion med musikerna i orkestern. Till exempel Vartiainen (2009, 300) anser att ögonkontakt och ansiktsuttryck är en viktig del av kroppens musikaliska kommunikation och att varenda ögonkontakt motiverar musikern. Han betonar också att dirigentens interaktion med orkestern är mycket viktig för elevens relation till densamma (Vartiainen 2009, 3).

Vartiainen (2009, 315) behandlar i sin studie också arbetsklimatet i orkestern och dirigentens interaktion med orkestern. Dirigenten bör vara bra på att leda grupper och ha en naturlig interaktion med orkestern för att positivt påverka elevernas musikaliska utveckling. För att stöda elevernas kreativitet och framgång behöver dirigenten arbeta för en stödjande atmosfär i orkestern. Denna typ av atmosfär understöder deltagandet i orkestern samt påverkar elevernas övningsmotivation. En positiv atmosfär i orkestern grundas på musikalisk belöning och en sporrande interaktion.

Peter Larsen konstaterar att tiden när förhållandet mellan dirigenten och musikern var som förhållandet mellan en diktator och hans undersåtar för länge sedan är förbi. Larsen anser att musikerna och dirigenten idag är samarbetspartners och att bra arbetsklimat behövs för att uppnå ett gott konstnärligt resultat. Att arbeta för ett bra arbetsklimat ställer stora krav på dirigenten då han skall försöka förena alla musiker till ett samlat musikaliskt uttryck. (Larsen 2007, 10.)

---

¹ I kapitel 4 kan man läsa om min dirigerings teknik och vilka fallgropar jag råkat ut för i min version av dirigerings teknik.

2.3 Händernas olika uppgifter samt dirigentpinnens vara eller icke vara

Dirigentens händer har olika uppgifter. Ena handen slår dirigeringsmönster och den andra kan vid behov komplettera första handens musikaliska information. För högerhänta är höger hand den som slår dirigeringsmönster medan det hos vänsterhänta oftast är tvärtom. Handen som inte slår mönster är dirigentens "hemliga vapen" med vilken dirigenten kan visa saker som inte är möjliga med mönsterhanden. Denna hand är bra att använda sparsamt för att förstärka intrycket när den verkligen används. Därför anser Vartiainen det som mindre bra att dirigera dirigeringsmönster med båda händerna samtidigt. (Vartiainen 2009, 301.)

Som exempel på vad den fria handen kan visa nämner Vartiainen (2009, 307) crescendo, diminuendo, accenter, sforzando, insatser, frasering och spelstil. Sammantaget kan sägas att den fria handen uttrycker kommande och plötsliga förändringar i musiken. Båda händerna borde enligt Vartiainen (2009, 300) finnas nära ansiktet så att ansiktsuttrycken och händernas rörelser syns "i en bild" för musikerna. För stora och yviga rörelser kan störa och irritera musikerna.

Enligt Vartiainen är händernas rörelser inte den enda motoriska rörelsen som dirigenten visar. Även dirigentens kroppsspråk påverkar orkesterns spelstil och klang fastän detta inte alltid sker medvetet hos orkesterns medlemmar. Detta bör dirigenten vara medveten om och utnyttja när han dirigerar. Vartiainen anser att dirigentens hållning är en del av intrycket man får av en dirigent och att dirigenten kan använda kroppshållningen till att förstärka olika musikkarakterer eller nyanser. Vartiainen konstaterar att det finns många vägar till ett gott slutresultat och att det viktigaste är att inga andra delar av kroppen ger rytmiska impulser till orkestern. Tempon och slag i musiken visas med händerna men karakterer och nyanser kan man påverka med hela kroppen. (Vartiainen 2009, 299.)

Vartiainen (2009, 302) betonar vikten av att botten i dirigentens dirigeringsmönster alltid är densamma. Genom att oförutsägbart slå lägre än han brukar omöjliggör dirigenten att musikerna kan följa hans intentioner. Två andra sätt dirigenten kan vilseleda musikerna på ifråga om slagets botten är genom att bromsa rörelsen nedåt just innan botten är nådd samt genom att avsluta underarmens rörelse medan handleden ännu fortsätter rörelsen nedåt. Musikerna får då lätt en känsla av "dubbelbotten" eller "dubbelstopp".

Som hjälpmedel i dirigeringen kan dirigenten använda sig av en pinne. Men är dirigentpinnen som Panula (Almila och Panula 2010, 44) säger, bara ett elfte finger som krånglar till det? Samtidigt konstaterar Almila (Almila och Panula 2010, 47) att dirigentpinnens användning inte är en viktig fråga för Panula som anser att man kan dirigera med egentligen vad som helst bara musikerna förstår vad dirigenten gör. Panulas åsikt är att dirigering utan pinne ger händerna fler och mer möjligheter till uttryck. Även Almila skriver att han nuförtiden använder dirigentpinne endast när han anser sig ha ergonomisk nytta av den (Almila och Panula 2010, 47-48).

Peter Ettrup Larsen (2007, 90) konstaterar att meningen med dirigentens slag i luften är att förmedla musikalisk intention så bra som möjligt. Långt tillbaka i historien under barockens tidsålder använde man enligt Larsen istället för dirigentpinne ihoprullat notpapper. Problemet med tekniken var att det var svårt att avgöra om artikulationspunkten låg i övre eller nedre delen av pappersrullen alternativt i handen mitt på rullen. Därför trängdes denna teknik undan till förmån för vår tids dirigentpinne. Med artikulationspunkt menar Larsen (2007, 45) bottnen på ett dirigeringsslag som visar exakt var i musiken man är på väg.

Problemet med dirigentpinnen är enligt Larsen (2007, 90) att man får ett främmande föremål i handen och att händerna blir mera låsta när ena handen primärt skall visa takt och den andra skall förmedla musikaliska intentioner. Väljer man att dirigera med pinne vill Larsen att man skall vara uppmärksam på att pinnen är en naturlig förlängning av armen, att pinnen man väljer passar ens fysik samt att artikulationspunkten är konsekvent.

Hesthammer och Dalen (1987, 12-13) säger som de flesta andra att dirigentpinnen är en förlängning av dirigentens arm som förstärker kroppens uttryck och gör dessa synligare för musiker längst bak i orkestern. De tycker att dirigering utan pinne ger en intimare känsla och oftast är att föredra vid dirigering av körer och mindre ensembler men att det egentligen är musikens karaktär som borde avgöra huruvida man skall använda dirigentpinne eller inte.

Min egen åsikt är att dirigentpinnen är ett av dirigentens verktyg. Man behöver och skall inte hela tiden använda pinne utan tar fram den vid behov. För egen del har jag konstaterat att det blivit tvärtom, det vill säga att jag mestadels använder pinnen och sätter bort den emellanåt. De gånger jag sätter bort pinnen dirigerar jag oftast långsam

uttrycksfull musik. Andra tillfällen då jag ogärna använder dirigentpinne är när jag dirigerar mindre ensembler och körer.

En ofta framförd åsikt (till exempel Hesthammer och Dalen 1987, 12-13) är att en dirigent i början av sina studier skall använda dirigentpinne eftersom det då inte är några problem att lära sig dirigera utan senare. De som inleder sina studier utan dirigentpinne skulle med andra ord ha svårare att ta med pinnen i ett senare skede. Jag instämmer helt i denna åsikt eftersom jag under min musikertid sett många amatördirigenter arbeta med just detta problem.

Enligt min erfarenhet vill större delen av musikerna att dirigenten använder pinne då detta gör dirigeringen tydligare och således lättare att följa. Men i långsamma och känslösa partier upplever jag att man bättre kan förmedla uttryck utan dirigentpinne. Om musiken ändrar karaktär kan man även mitt under ett framförande ta fram dirigentpinnen igen. Åsikterna om dirigentpinnens vara eller inte vara är lika många som antalet dirigenter och något var och en måste avgöra huruvida man vill använda eller ej.

2.4 Övningsteknik och partiturstudering

Enligt min åsikt är det mycket viktigt att man kan partituret bra när man dirigerar en ensemble. Om man läser partitur hela tiden hinner man omöjligt fokusera på vad ensemblen gör. Ur musikernas synvinkel ser det heller inte bra ut med en dirigent som bara står med huvudet nere i noterna. Musikerna vill ha en dirigent som tar kontakt med dem och visar vad han vill. Annars är min åsikt att musikerna inte länge bryr sig om vad dirigenten "vispar".

För mig som är trumpetist, som är van att läsa en notrad åt gången, är partiturstudering ett omfattande projekt. Dessutom är ofta klassiska trumpetister inte vana vid att spela utantill, vilket gör det hela ännu svårare. Man måste även kunna alla transponeringar och de olika sätt ett partitur kan noteras på, något som varierar mellan typ av ensemble, instrument, förlag och så vidare. Helst bör man också vara en ganska duktig pianist så att man kan spela genom partituret och givetvis bör man kunna analysera ackorden i partituret.

Korta och klara instruktioner anser Vartiainen är viktigt när dirigenten övar med en orkester (2009, 311-312). Det sätt man instruerar orkestern på bör vara väl genomtänkt, systematiskt och tydligt för att undvika missförstånd och snabbt få musikerna att förstå vad man menar. En stressad och oklar instruktion gör enligt Vartiainen mer skada än nytta samt gör stämningen i orkestern orolig. Ett intressant råd Vartiainen (2009, 313) ger är att när dirigenten ger instruktioner bör han tala till musikerna i bakersta raden om främsta och bakersta raden hör till samma sektion. På så sätt får dirigenten kontakt även med musikerna längre bak i orkestern och begränsar sig inte bara till de i främsta raden vilket annars lätt kan inträffa.

I det följande närmar vi oss tolkningen av musiken. Man måste bestämma frasering, tempon och fundera över om nyanser bör korrigeras för att få fram det viktiga i partituret. Allt detta inom de ramar kompositören gett i partituret. Larsen (2007, 182) anser att partituret är dirigentens bibel vilket dirigenten likt en präst tolkar och klargör för att realisera kompositörens/författarens intentioner. En annan intressant tanke Larsen för fram är att dirigenten läser partituret i två nivåer samtidigt:

- Melodin som rör sig horisontellt
- Harmoniken som sker vertikalt

Almila och Panula (2010, 240) ger det rådet åt den partiturstuderande dirigenten att börja instuderingen i tid eftersom man bearbetar partituret även när man inte aktivt studerar det. Om man inte lyckas höra partituret "i huvudet" skall man ta fram sitt eget instrument och spela genom partituret ända tills harmonierna hörs i huvudet utan instrument. Det är viktigt att fundera över fraser, instrumentens balans och stråkföringar. Almila och Panula betonar vidare att dirigenten inte skall lita på gamla traditioner och på att det är bra att göra som man alltid har gjort. Kontrollera partituret och våga justera nyanser och stråkföringar.

I synnerhet ifråga om dirigering på amatörnivå är det viktigt att känna till en hel del om de instrument man har i sin ensemble. Detta för att kunna ge råd om hur man kan spela bättre, men också för att känna till vad som är lätt eller svårt att genomföra på olika instrument. Även i professionella sammanhang bör man känna till instrumentens ton-omfång, begränsningar och möjligheter även om man där inte på samma sätt som i en amatör-orkester behöver ge grundläggande råd i spelteknik. Som exempel kan jag nämna att violinister men ofta även tubaister inte förstår att en trumpetist vanligen inte

kan spela hur länge som helst utan pauser och att en alltför tung generalrepetition kan förstöra trumpetistens möjligheter att spela bra på konserten. Dirigenten måste hushålla med musikernas krafter och känna till vilka instrument som är i riskzonen för uttröttnings vid långa övningar. Detta gäller såväl professionella som amatörorkestrar.

En viktig sak som många dirigenter och föreläsare betonar är att man vid instudering av nya partitur bör ta reda på så mycket som möjligt om kompositören. Till exempel kapellmästaren Hannu Lintu säger i youtube-klippet *Hannu Lintu on conducting* att man för att kunna tolka och förstå musik borde känna till kompositörens livssituation och vad som hände i hans omgivning vid tiden när han komponerade musiken.

Som amatörorkesterdirigent borde man vid instuderingen av partitur även vara uppmärksam på potentiella problem. Man känner ofta sin orkester och musikernas nivå bra. Om man redan i instuderingskedet identifierar tekniska svårigheter kan man redan då underlätta musikernas arbete genom att tänka på tempo, frasering och således ge musikerna en bättre möjlighet till att övervinna svårigheterna.

Partiturstudering är en viktig del av dirigentens arbete och något som dirigenten borde ägna mycket tid åt innan han ställer sig framför orkestern. Inget är så omotiverande för musikerna som en dirigent som inte kan partituret och som inte har planerat övningen.

2.5 Hämäläinens trappstegsmodell

I sitt licentiatarbete behandlar Hämäläinen (1999, 2-3) muskläraren som dirigent. Resultatet av hennes studie är bland annat en trappstegsmodell (Figur 3.) som beskriver dirigenternas olika kunskapsnivåer (Hämäläinen 1999, 105). Även om Hämäläinen utgår från muskläraren (i grundskola och inte i musikinstitut) som dirigent kan jag använda denna trappstegsmodell för att senare i min rapport analysera på vilken av dessa nivåer jag själv befinner mig. Jag vill också utreda hur långt jag har kvar innan jag kan ta steget till nästa nivå samt vad jag inom dirigentskapet bör utveckla för att kunna ta detta steg.

Figur 2. Trappstegsmodell (Hämäläinen 1999, 105)

”Kokematon aloittelija” betyder på svenska ”oerfaren nybörjare”. Hämäläinen (1999, 105) vill inte använda benämningen novis eftersom muskläraren inte är någon novis inom musikutövning då denne oftast inlett sina musikstudier redan som barn. På detta trappsteg kännetecknas dirigenten av osmidighet, brist på rutin samt oförmåga att reagera på förändrade situationer.

Muskläraren kan ännu inte uppfatta musklärarens eller dirigentens bild av helheten eftersom han har en ringa eller ingen erfarenhet alls av läraryrket. När han dirigerar kan han koncentrera sig närmast på dirigeringstekniken och den egna prestationen men inte på eleverna eller orkestern. Interaktionen med orkestern finns ännu inte eftersom dirigenten närmast koncentrerar sig på partituret och inte hinner ta kontakt med orkestern. Om något oförutsett sker kan den oerfarna nybörjaren inte korrigera situationen och det är också möjligt att han inte märker felaktiga insatser från musikerna. Den oerfarna nybörjaren har redan en del faktakunskaper men han kan ännu inte använda den på grund av brist på erfarenhet av dirigering med orkester. (Hämäläinen 1999, 106.)

”Edistynyt selviytyjä” betyder ”en överlevare som gjort vissa framsteg” och är följande steg på trappan. På denna nivå kan dirigenten bättre beakta olika situationer. Han har från föregående nivå utvecklats så att han kan utföra de flesta olika arbetsområden som hör till arbetet. Nivån på dirigeringen är ännu inte så hög att dirigenten kan urskilja

vad som är viktigt. Därför är orkesterövningarna ineffektiva samt utan mål och dirigentskapets helhetsbild är ännu oklar. Dirigenten har fått en del vanor och arbetssätt men till största delen består dennes arbetssätt ännu av olika tillfälliga lösningar. Under orkesterövningar kan dirigentens bristfälliga kunskaper yttra sig till exempel genom att han endast övar små detaljer och inte helheter. Den framstående överlevaren börjar kunna sammanföra verbala kunskaper och egenskaper eftersom han har en del erfarenhet från olika episoder och tidigare händelser. Dirigenten vet om sina brister men kan inte själv analysera hur han skall göra för att utvecklas. (Hämäläinen 1999, 107.)

”Pätevä osaja” vilket ungefär kan översättas med kvalificerad fackman är en dirigent som har en hel del egna tankar att förmedla till sin orkester. I sin dirigering kan han urskilja vad som är viktigt och vet således hur man planerar samt gör upp mål enligt dessa planer. Han tar ansvar för dirigeringen men mest i de fall där han har framgång. Dirigenten kan ännu inte vara flexibel och ta emot eller reagera på respons från orkestern. Han kan ännu vara klumpig och långsam vilket till exempel kan yttra sig i att den lediga handen (den hand som inte slår dirigeringsmönster) är stel och inte används. Att lära sig ett nytt stycke räcker för denne dirigent ännu lång tid. Dirigenten kan lösa en del problem ”i farten” och de flesta problemen löses om de inte är för svåra att hitta orsaken till. Ännu är han alltså inte på den nivån att han kan utveckla sig själv som musiker, dirigent och ledare. (Hämäläinen 1999, 108.)

”Intuitiivinen taitaja” det vill säga intuitiv expert kännetecknas av förutseende, intuition, flexibilitet och kunskap. Innan dirigenten är på denna nivå krävs oftast flera års erfarenhet. Dirigenten förstår arbetets helhetsbild och han urskiljer de olika arbetsområdena på ett bra sätt. Han har en bra känsla för situationer och förstår den estetiska dimensionen. Dirigentens arbetssätt är musikercentrerat och han förstår att fungera som stöd vid misslyckanden. Han behärskar känsliga problemsituationer och är en god organisatör. Dirigenten är mera kritisk till sin egen dirigering jämfört med de andra nivåerna i trappstegsmodellen. Interaktionen med musikerna är bra och sammusiceringen uppnår emellanåt ”flow” stadiet, med vilket menas en stark gemensam musikalisk upplevelse. (Hämäläinen 1999, 109-110.)

”Mestarillinen ekspertti” översatt mästertlig expert är en orkesterdirigerings maestra vars expertis är långt hunnen. Experten kan dirigering utan och innan och vet hur saker bör göras samt kan själv visa och fungera som exempel. Dirigeringen fungerar

problemfritt och kan anpassas till olika situationer. Dirigenten förstår att en musiker kan utvecklas med rätt stöd från honom och ser sig själv som någon som kan möjliggöra framgång. Den mästertliga experten är av alla nivåers dirigenter den mest självsäkra och ser sig själv som en idealdirigent. Under orkesterövningar framhävs artistiskt uttryck och dirigenten söker finkänsliga möjligheter och löser även de minsta problem. Dirigentens intuition fungerar bra och han vet hur man får dirigentens olika arbetsområden att fungera på ett bra sätt tillsammans. Han uppnår vid dirigerings själv ofta flow-stadiet men musikerna uppnår detta tillsammans med honom endast när de gör en lysande prestation på grund av dirigentens tro på egen betydelse. (Hämäläinen 1999, 110-112.)

Enligt Hämäläinen (1999, 112) är den mest lämpade dirigenten för en skolorkester "intuitiv expert". Detta eftersom den "mästertliga experten" är expert på orkesterdirigerings teknik men på grund av sitt kontrollbehov en mindre god pedagog.

Jag anser att många av dessa olika nivåer kan vara bra dirigenter för skolorkestrar. Att man är en framgångsrik dirigent behöver inte betyda att man är en dålig pedagog med högt kontrollbehov. Som dirigent för skolorkester är antagligen den viktigaste egenskapen att man kan inspirera och samarbeta med barn och ungdomar. Detta har mer att göra med dirigentens personlighet än nivån på hans dirigerings. Givetvis är det ändå, beroende på skolorkesterns nivå, bättre med en dirigent med god dirigerings teknik.

2.6 Sammanfattning

Hur kan man då sammanfatta detta kapitel och beskriva hurudan en bra dirigent är? Min åsikt är att detta egentligen är en omöjlig uppgift eftersom det finns otaliga exempel på framgångsrika dirigenter vars arbetssätt inte alls liknar varandra. Det arbetssätt som fungerar för en dirigent behöver inte alls fungera för en annan. Detta beror framför allt på att arbetssättet och dirigentens personlighet måste överensstämma för att helheten skall bli bra. Ingen kan försöka härma någon annans välfungerande arbetssätt eftersom ensemblen genast ser att dirigenten spelar en roll och inte är äkta i sin dirigerings.

Man kan säga att det som en bra dirigent bör kunna, och som är gemensamt för alla oavsett arbetssätt och typ av dirigeringsuppgift, är att dirigenten ingående måste känna

till sitt instrument. Med detta menar jag den ensemble han eller hon dirigerar. Därtill är det viktigt att känna till musikhistoria, musikanalys, dirigerings teknik, gruppdynamik, nervositetskontroll, musikteori, övningsteknik, organisationsförmåga och mycket annat. Huruvida en dirigent upplevs som bra hänger samman med hur han lyckas samla all denna information och på ett bra sätt vidarebefordra denna till ensemble.

Det som i dessa böcker behandlas ganska ytligt men inte nog kan betonas, är vikten av att dirigenten har förmåga att inspirera sin ensemble. Detta är speciellt viktigt på amatöرنivå, var musikernas deltagande i orkestern till stor del beror på hur inspirerande verksamheten är.

Jag vill här poängtera att det som dirigent är oerhört viktigt att alltid komma till en övning eller ett framträdande väl förberedd. Musikerna märker genast om dirigenten inte kan sin sak och upplever detta som omotiverande. Dirigenten bör från den första gången han ställer sig framför orkestern ha ett klart mål med vad han arbetar med och se till att även musikerna vet vad målet är och varför vi jobbar med just denna sak. Enligt min åsikt förtjänar alla musiker oavsett musikalisk nivå en väl förberedd dirigent som tar sin uppgift på största allvar.

Min åsikt är att alla de böcker jag hänvisar till har ett bra innehåll. Det finns ändå antagligen ingen bok angående dirigerings teknik man kan läsa igenom, och till alla delar hålla med om det som där sägs. Som dirigent är det viktigt att läsa en stor mängd litteratur för att sedan plocka ut de delar ur varje bok som passar en själv. Så småningom har man då samlat ihop till en egen instruktionsbok.

Larsens (2007, 1-2) läroblomster anser jag på ett belysande sätt beskriver hela processen. Om någon del i blomman fattas eller fungerar dåligt kommer den aldrig att slå ut och blomma i all sin prakt.

3 Utvecklingsprojektet: bakgrund och tillvägagångssätt

3.1 Min historia som musiker och dirigent

Jag började spela trumpet som nioåring i Närpes Skolmusikkår. Efter att ha spelat under några år funderade jag på att sluta men av någon anledning blev det inte så. I efterhand tror jag den största orsaken till att jag inte slutade var den sociala sammanhållningen samt möjligheten att få se andra länder i samband med skolmusikkårens "turnéer". Av någon orsak ändrades mina åsikter under dessa år ganska snabbt då jag redan som 15-16 åring började ha som målsättning att i framtiden försörja mig med musiken. Efter att ha försökt mig på gymnasiestudier under ett läsår konstaterade jag att jag ville studera musik på heltid och inget kunde längre hålla mig på den "vanliga skolbänken".

Mina heltidsstudier inom musiken blev inte långvariga. Tre år senare fick jag (år 1999) i samband med en praktikperiod arbete vid Österbottens militärmusikkår och arbetade där med undantag för ett års tjänstledighet fram till slutet av år 2007. Samtidigt studerade jag vid sidan om arbetet och utexaminerades 2005 som musikpedagog från Svenska Yrkeshögskolan. Under min tjänstledighet arbetade jag i en professionell brasskvintett som var ett tvåårigt projekt som fanns i Närpes under några år. Detta år gav mig fina erfarenheter om kammarmusik, men även om arbete i små grupper med dess positiva och negativa sidor.

Från och med år 2008 har jag arbetat som timlärare i huvudsyssla vid musikinstitutet Legato samtidigt som jag, precis som tidigare år, har fungerat som freelance-musiker. Först år 2011 inledde jag på vänners uppmaning mina dirigentstudier egentligen mot min vilja vid en kapellmästarkurs i Vasa. Ganska snabbt märkte jag att jag tyckte om att dirigera samt att uppgiften verkade passa mig bra. Efter detta började jag studera dirigering på olika kurser och har deltagit i kapellmästarutbildningar under ledningen av bland andra Atso Almila, Jorma Panula, Juha Törmä, Petri Komulainen och Peter Ettrup Larsen. Under denna korta dirigentkarriär har jag hunnit genomföra många olika projekt som dirigent. Allt ifrån nyskriven modern musik för brassensemble till populärmusik-konserter med blåsorkester, elband och sångsolister.

Det som gjorde att jag som dirigent började fundera kring temat "att slå sönder musiken" var när jag spelade trumpet tillsammans med Vasa stadsorkester under ledning av engelsmannen James Lowe. Lowe dirigerade med mycket sparsamma rörelser men beskrev ändå karaktärer och rytmer på ett bra sätt. Jag upplevde att han lät musiken och musikerna inneha huvudrollen och endast ingrep när det inte lät som han ville. Ganska ofta upplever man det motsatta nämligen att dirigenten kör sin show och musiken och musikerna kommer vid sidan om. Idag anser jag att man kan sammanfatta min dirigering och mina åsikter om dirigering med mottot "less is more".

3.2 Presentation av Legato Brass Band

Legato Brass Band grundades på mitt initiativ hösten 2010 som en del av musikinstitutet Legato's verksamhet. Sammansättningen brassband valdes på grund av att vi hade möjlighet att få alla stämmor besatta i ett brassband samt att brassbandskonceptet inte tidigare använts i Närpes. Idag finns tyvärr sällan musiker (varken elever eller amatörmusiker) som trakterar till exempel fagott, barytonsaxofon och oboe vilket gör att det är mycket svårt att få ihop en blåsorkester på god nivå där alla stämmor är besatta.

Huvudorsaken till att brassbandet grundades var att jag ville att de äldre och längre hunna eleverna skulle få framföra mera krävande musik än vad de vid den tiden spelade i den lokala musikkåren Närpes Skolmusikkår. Givetvis hade jag även en tanke om att utveckla min egen dirigering tillsammans med brassbandet. En tredje orsak som inverkade var att det fanns många duktiga amatörmusiker i området som inte hade en sammansättning att musicera i.

Eftersom elever och amatörmusiker idag sällan vill binda sig vid en sammansättning som övar regelbundet stod det redan från början klart att brassbandet kommer att genomföra endast en produktion per termin. Detta betyder att bandet övar ca 4-5 gånger inför en produktion som vi sedan framför vid oftast två olika konserttillfällen.

Brassbandets medlemmar varierar mellan produktionerna. Grunden i brassbandet består av musikinstitutet Legatos och Närpes Skolmusikkårs längre i sina studier hunna medlemmar, det vill säga ungdomar i åldern 14–20 år. Därtill engagerar vi amatörmusiker från trakten för att ytterligare höja nivån samt med förhoppningen att dessa skall fungera som förebilder för ungdomarna. Vi har även haft förmånen att få

med ett antal yrkesmusiker i sammansättningen vilket givetvis ytterligare höjer nivån och motivationen i brassbandets olika projekt.

Legato Brass Band har sedan grundandet genomfört fyra olika produktioner och det projekt jag här rapporterar om är det tredje. Brassbandet har uppträtt vid sex konserter och såväl musiker som publik har sett den nya sammansättningen som ett välkommet tillskott i Närpes-regionen.

3.3 Presentation av examensarbetets projekt med Legato Brass Band

Målet med brassbandets projekt var att representera musikinstitutet Legato vid "Nuori Soittaa!" tillställningen i Kuopio 1-3.11.2012. "Nuori Soittaa!" är ett evenemang som samlar landets musikinstituts olika sammansättningar till Kuopio för att uppträda för varandra. Tillställningen är ingen tävling utan deltagarna får uppbyggande kritik av en jury bestående av framstående musiker och musikpedagoger. Som delmål i produktionen medverkade vi även vid en konsert i Malax helgen före "Nuori Soittaa!".

För oss vid musikinstitutet var det viktigt att visa upp våra duktiga elever men även att visa upp vad tidigare elever åstadkommit. Därför valde vi som huvudnummer musikstycket *Home of the dwarf lords* vilket är komponerat av Tobias Tåg som är före detta elev vid institutet. Stycket var ursprungligen arrangerat för blåsorkester av brassbandets Eb-kornetist och musikinstitutets före detta elev Tobias Udd som speciellt för detta projekt gjorde ett arrangemang för brassband.

Som andra stycke valdes *Queens park melody* av Jacob de Haan, ett stycke som kan anses höra till grundrepertoaren för blåsorkestrar och brassband. Brassbandets tredje stycke var *The lark in the clear air* i arrangemang av David Catherwood för euphonium-solo. Stycket valdes eftersom vi ville visa upp och ge utmaningar åt en framstående ung euphonist i brassbandet. Första sidan av dessa tre styckens partitur finns i bilaga 3.

Eftersom brassbandet fungerade som projektensemble ansåg jag det vara viktigt att antalet övningar inte var för många och att helheten var väl planerad. På så sätt upplever musikerna att de verkligen får ut något av verksamheten och att all övningstid är viktig. Därför delades noterna ut till musikerna två veckor före första övningen så att alla skulle kunna sina stämmor redan vid första övningen. Brassbandet övade

sammanlagt endast tre gånger före generalrepetition och första konserten. Övningarna planerades så att efter första samövningen hölls två veckors paus för att alla skulle kunna öva sina stämmor med de instruktioner de fått vid första övningen.

3.4 Forskningsmaterial och tillvägagångssätt

Material för analysen om mitt arbetssätt och min utveckling som dirigent samlades in genom att videofilma Legato Brass Band projektets alla övningar samt de två konserterna som hörde till projektet. Detta gav mig cirka nio timmar videofilm som innehöll en stor mängd information som jag i denna rapport bara kan utnyttja delvis. I analysen fokuserar jag först och främst på min egen dirigerings och på hur musikerna reagerar på den.

Omedelbart efter varje övning och konsert skrev jag övningsdagbok² (bilaga 5) innan jag tittade på videoinspelningarna för att se om det jag upplevde på övningen överensstämde med vad jag kunde se på inspelningen. Därefter såg jag hela videoinspelningen flera gånger och gjorde noggranna anteckningar om vad som gick bra och vad som var mindre bra. På basen av denna analys fortsatte jag öva och förbereda nästa övning. Det skriftliga materialet utgjorde slutligen cirka 30 sidor.

Den metod jag tillämpade kan betecknas som aktionsforskning. Aktionsforskning som metod beskrivs av Karin Rönnerman (2004, 13) som en metod som har sin utgångspunkt i praktiken. Den utgår från ett samarbete mellan forskare och praktiker samt är en forskningsmetod som vill åstadkomma förändring. Den handlar om att utveckla och förändra en verksamhet men också om att se hur förändringen sker och vad som händer under själva förändringsprocessen. Momenten i forskningen består av att praktikern ställer en fråga till praktiken, iscensätter en handling för att sedan följa denna process och reflektera över hur denna går till.

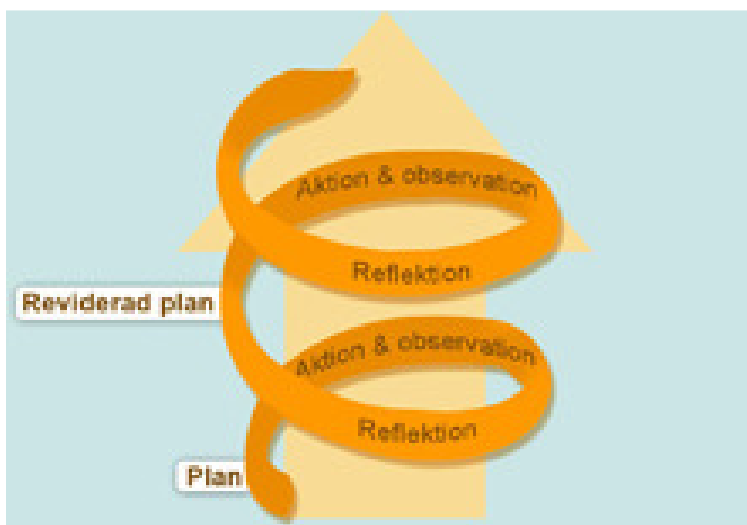
Aktionsforskningen arbetar utifrån ett underifrån-perspektiv som innebär att det är praktikern som ställer frågorna och själv agerar för att åstadkomma en förändring. Motsatsen till underifrån-perspektivet är ett ovanifrån-perspektiv, där utgångspunkten

---

² En redigerad och förkortad version av övningsdagboken finns bifogad som bilaga.

är att någon annan bestämmer vad som skall ske i verksamheten. (Rönnerman 2004, 14.)

Min aktionsforskning kan beskrivas med följande bild (Figur 3.) där momenten består av 1) planering av övning eller konsert (plan), 2) genomförandet av denna (aktion) och sedan 3) observation och reflektion vilka i sin tur ledde till 4) en reviderad plan för nästa övning eller konsert. I mitt fall var jag med andra ord både forskaren som analyserar och praktikern som ställer frågor.

Figur 3. Aktionsforskningsspiral (aktionsforskningsspiral)

Tidsplanen för materialinsamlingen följde under tidsperioden 30.9–3.11.2012 följande schema:

30.9	18.30-21.00	Övning, Yttermark
16.10	18.30-21.00	Övning, Yttermark
23.10	18.30-21.00	Övning, Yttermark
27.10	15.00-16.15	Generalrepetition, Malax
27.10	17.00-18.15	Konsert, Malax
2.11	20.00-21.15	Övning, Suolahti
3.11	14.00-14.20	Konsert, Kuopio

Som ytterligare material i projektet använde jag även mina partitur. Med dessa som grund ställde jag frågor som: hur lyckades jag följa partituren; låter musiken verkligen som kompositören har tänkt samt vilka egna anteckningar fanns i mina partitur?

För att kontrollera mina analyser av mig själv som dirigent fick jag hjälp av en expert inom området. Denna var Pekka Helasvuo som fungerar som överlärare inom kammar- och orkestermusik vid yrkeshögskolan Metropolia. Helasvuo analyserade några av mina videofilmer och gav sitt utlåtande som presenteras i kapitel 4.7.

Genom analysen av allt detta material anser jag mig ha fått en tillräckligt bra bild av hur mitt arbetssätt fungerar och kunna utläsa om jag med hjälp av mitt arbetssätt utvecklats som dirigent. Materialet utgör också en grund för en självutvärdering av vilken nivå jag står på som dirigent.

4 Presentation av utvecklingsprojektets resultat

I detta kapitel presenterar jag projektets olika skeden och resultat i form av sex berättelser från övningar och konserter med brassbandet. Alla berättelser visade sig få en egen problematik och fick sina namn därefter. För att ytterligare understryka vad jag behandlar i berättelserna hänvisar jag till några youtube-klipp från det aktuella projektet. Länkar till videoklippen hittas i bilaga 2. Jag har valt att ta med klipp från första övningen och från första konserten för att man skall kunna se en tydlig utveckling i min dirigeringsmetod. Att jag inte använder mig av sista konsertens material beror på att videoinspelningen från denna konsert visade sig vara av dålig kvalitet.

Inför första övningen med brassbandet som var den 30.9.2012 hade jag enligt min egen åsikt förberett mig mycket väl. Jag hade använt åtskilliga timmar under många månader till att lära mig de tre styckena som skulle inövas så bra som möjligt. *Home of the dwarf lords* innehöll flera taktbyten, temposkiftningar och andra krångliga dirigeringsmoment. Dessutom var musiken och musikstilen, även sammansättningen brassband, ny för musikerna men delvis också för mig.

Under första övningens föregående dagar deltog jag i en kapellmästarkurs ledd av Peter Ettrup Larsen. Vid dessa kursdagar erhöll jag en stor mängd ny information som gjorde att jag hade en känsla av att vara mycket motiverad medan jag körde mot övningsplatsen men samtidigt kände jag mig väldigt osäker som dirigent. Under resan beslutade jag mig för att enda sättet att lyckas med denna första övning var att glömma allt nytt jag lärt mig under helgen och dirigera som jag alltid gjort för att senare fundera över den nya informationen och försöka förbättra min dirigeringsmetod med hjälp av den.

4.1 Felslag, förvirring och sönderslagen musik

I detta kapitel presenterar jag brassbandets första övning som skedde 30.9.2012 i Yttermark, Närpes. Ett redigerat videoklipp från övningen finns på youtube (bilaga 2, videoklipp 1).

Övningens tidtabell var följande:

18.30-19.30 *Home of the dwarf lords*

19.30-19.45 *The lark in the clear air*

20.00-20.30 *The lark in the clear air*

20.30-20.50 *Home of the dwarf lords*

20.50-21.00 *Queens park melody*

I början av övningen användes mycket tid till att reda ut varför en stor del av kornettsektionen saknades, vilket förstås var katastrofalt. Turligt nog fanns de andra instrumentgrupperna på plats. Det visade sig att flera musiker hade glömt övningen eftersom vi skickat ut noterna och informationen i ett kanske för tidigt skede. Trots dessa problem var ändå stämningen vid övningen bra och positiv.

Vid analysen av det inspelade materialet framkom flera av de problem som jag sedan brottades med under hela projektets gång. Problemen framkommer tydligt på videon från övningen.

- På sista slaget i takterna gör jag ofta en rörelse med handleden som gör att dirigent-pinnen pekar nedåt och att botten i dirigeringen (det vill säga platsen där musikerna "ser" slaget) förändras.
- Jag står med emellanåt med böjd överkropp när jag dirigerar.
- Vänstra handen är aningen stel och inte tillräckligt uttrycksfull.
- Dirigeringsmönstret när jag slår till 3 är aningen felaktigt.
- Pinnhandens ställning är inte alltid bra.
- Jag slår emellanåt sönder musiken. Orkestern behöver en dirigent, inte en metronom som slår dirigeringsmönster.
- Ofta sträcks händerna för långt ut från kroppen när jag dirigerar.
- Crescendon visas inte på ett bra sätt.

Förutom dessa punkter hittade jag under analysen en mängd olika förbättringspunkter i dirigeringen av styckena. Jag inser också att jag fortfarande inte behärskade materialet tillräckligt bra utan måste öva betydligt mera. I mina anteckningar kan man läsa att jag ofta funderar över hur jag bättre skall få fram olika stämningar i musiken och hur min dirigering på bästa sätt skall spegla vad jag vill att musikerna skall spela.

Under övningen lärde jag mig också att det till synes lättaste stycket ibland kan bli det svåraste. Ett bra exempel på detta var *The lark in the clear air*, som under övningen inte alls fungerade bra. I efterhand har jag konstaterat att det som då gjorde att musikerna inte alls lyckades spela tillsammans var att alla fraserade på olika sätt. Detta förstod jag inte alls under övningen utan först efter att ha analyserat videoinspelningen. Hade jag märkt detta under övningen kunde jag genast ha rätt ut problemet men just då kunde jag inte förstå hur något så enkelt kunde bli så svårt.

Tematiken för övningen kan sammanfattas med: Ja, jag slog sönder musiken.

Vis av tidigare erfarenheter visste jag att man inte kan fokusera på att förbättra allt ifråga om ens egen dirigering på en gång. Därför bestämde jag mig för att förutom att förbättra alla slagtekniska problem i styckena koncentrera mig på tre huvudmål inför nästa övning:

- Undvika nerlagen på sista slaget oavsett taktart
- Händerna närmare kroppen, sträck inte ut dem för långt.
- Aningen svänga högerhanden/pinnhanden – knogarna mera uppåt.

Utöver dessa tre huvudmål skulle jag på längre sikt även tänka på följande:

- Stå rak i ryggen när jag dirigerar
- Vänster armbåge bör aktiveras för att armen skall få större uttrycksmöjlighet
- Slå mindre och dirigera mera musik

4.2 Kaos!

Här presenteras den andra övningen som ägde rum 16.10.2013 på samma plats som tidigare. Tidtabell genomfördes på följande sätt:

18.30-19.15 Sektionsövning

Korsetter och althorn tillsammans med konsertmästaren

Alla övriga under ledning av dirigenten

19.15-19.45 *Home of the dwarf lords*

20.00-20.30 *The lark in the clear air*

20.30-21.00 *Queens park melody*

Andra övningen blev i det närmaste ett exempel på hur det inte får gå till. Jag var på plats i god tid för att vara väl förberedd. Fem minuter innan övningen släntrar slagverkarna in och konstaterar att de inte har instrument samt att den ansvarige slagverkaren inte är på plats vilket ingen meddelat mig.

Dessutom saknades en annan viktig instrumentalist, som jag fick tag i per telefon, vilken hade ytterst vaga orsaker till frånvaro. Även den person som normalt sköter den praktiska organiseringen var frånvarande vilket jag kände till på förhand. Detta hade jag inte ansett som ett bekymmer eftersom jag på förhand ej såg några kommande problem i samband med övningen.

Plötsligt saknar instrumentalister noter, instrument och allt är ett kaos. All denna oreda och den stress som uppstod gjorde att jag i mitt tycke inte lyckades dirigera sektionsoövningen på ett bra sätt före pausen. Det var många faktorer som gjorde att situationen blev så som den blev. De flesta av dem kunde jag inte förutse och för en dirigent är det omöjligt att ha koll på alla och allas detaljer i samband med en orkesterövning.

Av detta drog jag slutsatsen att dirigenten inte borde ha de största organisatoriska ansvaret för övningarna. Dirigenter skall sköta musiken och problematiken i anslutning till denna men inte handha praktiska detaljer angående till exempel om musikerna har med noter och instrument eller inte. Efter pausen fungerade dirigeringen bättre och vi förbättrade många saker men dyrbar övningstid hade gått förlorad. I detta skede var jag mycket osäker på hur bra slutresultatet vi skulle få med projektet.

Att svänga dirigentpinne-handen en aning hjälpte mig att undvika nedslagen på sista slaget i takten oavsett taktart. Av tidigare erfarenhet vet jag att sådana här problem inte nödvändigtvis är borta för all framtid utan att det bör följas upp så att ovanan inte kommer tillbaka.

Målet att dirigera mindre och visa mera musik är förstås ett väldigt långsiktigt mål som det kommer att räcka många år att genomföra. Jag anser det i alla fall viktigt att jag hela tiden har målet i tankarna. Att dirigera musikaliskt hjälper musikerna att spela bättre. En alltid korrekt mönsterdirigering blir ganska snabbt torr och tråkig.

Några nya dirigerings tekniska problem som framkom under övningen var:

- Dirigeringsstilen och musiken följs inte alltid åt. T.ex. tenuto-partier dirigeras emellanåt med ryckiga rörelser fastän de borde vara mjuka.
- Hur visa nyansen forte på ett bra sätt?
- Jag lyckas inte alltid visa crescendon på ett kraftfullt sätt.

Vid denna övning hade jag planerat att använda mig av små minneslappar för att, vid till exempel genomspelningar av stycken, kunna märka ut platser jag senare vill arbeta närmare med eller kommentera. Jag konstaterade efter övningen att jag inte hunnit med att göra detta vilket nu i efterhand kan bedömas vara en sanning med modifikation. Min dirigeringssteknik är helt enkelt ännu inte så utvecklad att jag klarar av att ta in detta moment i min dirigeringsring. Som långsiktigt mål tror jag ändå att detta är ett bra arbetssätt. Det är svårt för att inte säga omöjligt att minnas alla detaljer man skulle vilja påpeka efter en längre genomspelning.

Efter denna andra övning har antalet slagtekniska anteckningar i samband med videoanalysen minskat med över hälften. Jag hade med hjälp av aktionsforskningen löst många problem och även lyckats genomföra det nya jag lärt mig under brassbandets övning.

Inför nästa övning hade jag återigen tre huvudmål:

- Dirigera med händerna närmare kroppen.
- Förbättra mitt kroppspråk när jag dirigerar.
- Lyssna på och jobba med intonation och balans.

4.3 Intonation- och balansproblem

Den tredje övningen ägde rum 23.10.2012 kl. 18.30-21.00 i Yttermark, Söff.

18.30 – 19.15 *Home of the dwarf lords*

19.15 – 19.40 *The lark in the clear air*

19.50 – 20.30 *Home of the dwarf lords*

20.30 - 21.00 *Queens park melody*

Även tredje övningen och de föregående timmarna inleddes i kaos. Flera musiker ur trombonsektionen hade inte märkt att de hade ett projekt i skolan samtidigt som brassbandet hade övning. Till all lycka lyckades vi förhandla med skollärarna så att trombonisterna kunde delta nästan hela övningen. En kornetist saknades tyvärr och gick inte att få tag på.

Under videoanalysen konstaterar jag att av allt det kroppsspråk jag tror mig förmedla syns endast cirka 40 %. Kroppsspråket måste överdrivas mycket för att musikerna verkligen skall kunna avläsa det. Jag ser också att jag ofta höjer händerna vilket är en signal till musikerna att lyfta upp instrumenten och göra sig spelklara, och sedan fortsätter jag instruera. Detta är inte bra och uppskattas inte av musiker. Man måste prata klart innan man höjer händerna till dirigeringsposition.

Ett av målen för denna övning var att dirigera med händerna närmare kroppen vilket lyckades bra så länge jag använde mig av dirigentpinne. I *The lark in the clear air* ville jag på grund av musikens mjuka karaktär pröva på att dirigera utan pinne. Detta gjorde att händerna flyttades framåt igen men jag upplevde att dirigeringen blev mjukare och att jag på så sätt dirigerade mera musikaliskt. Att inte dirigera med händerna för långt fram kom att bli ett av mina mera långsiktiga mål.

I mina anteckningar kan man utläsa att dirigeringstekniken börjar fungera bättre och att jag nu istället börjar fundera och fokusera på andra saker. Det som främst oroar mig är intonation och balans. I en ensemble på denna nivå är det för mig (och säkert för de flesta andra dirigenter) mycket svårt att veta vad som är korrekt intonation under en övning. Förslagen till intonation är många liksom spelstilar och instrument- samt tonkvalitet. Varifrån skall man då stämma och arbeta med ackord för att utveckla intonationen? Stämmätare är inte lösningen eftersom den är en mätare som alltid visar en tons rätta intonation utan att ta hänsyn till tonens plats i ackordet. Detta betyder att ackordet inte klingar vackert, eftersom samma ton bör intoneras på olika sätt beroende på vilken uppgift den har i ackordet. I en orkester bör man oftast intonera med basen som grund, vilken i detta fall är tuban. Hur gör man då om tuban trakteras av en person som inte är van tubaist (i detta fall barytonist) och dessutom spelar på ett undermåligt instrument?

Balansen är även den ett svårt område då brassbandets övningsutrymmen tjänar betydligt bättre som gymnastiksal än konsertsal. Hur skall man veta hur balansen upplevs och fungerar på konsertplatsen?

Intonationen och balansen oroadde mig och gjorde att jag ifrågasatte mitt kunnande angående dessa ämnen under följande övningar och konsert. Vid slutet av projektet hittar jag dock ledtrådar till hur jag skall fortsätta arbeta med ämnena samt vad min filosofi kring dessa är. Mina tankar kring detta kan läsas i sista kapitlet.

Inför generalrepetition och konsert hade jag efter denna analys tre huvudmål:

- Dirigera mera musikaliskt
- Undvika för snabba tempon
- Dirigera med händerna närmare kroppen även utan dirigentpinne

4.4 Äntligen lite flow!

Konserten 27.10.2012 kl. 17 genomfördes i Malax kyrka och från denna konsert finns en redigerad videoinspelning (bilaga 2, videoklipp 2). Videon innehåller korta delar av alla tre musikstycken. Före konserten hade vi generalrepetition som varade lite över en timme.

När jag efteråt analyserade konserten visade det sig att jag har en tendens till att använda aningen för höga tempon när jag dirigerar. Oftast yttrar det sig så att jag själv anser att mina tempon är bra men vid videoanalysen märker jag att tempot är betydligt snabbare än vad jag vill att det skall vara. Detta hade jag haft som mål att noggrant undvika under konserten och lyckades även med till största del.

Återigen märker jag att det dirigenten upplever inte behöver vara sanningen. Under konserten anser jag att trombonerna på ett ställe i *Home of the dwarf lords* släpar i tempo och försöker få dem att öka. Vid analysen framkommer sanningen som var att trombonerna håller tempot perfekt och att dirigenten försökte öka tempot. Detta kan man tydligt se cirka 28 sekunder in i filmen. Antagligen berodde min känsla på att en stor del av musiken inte spelas på slagen utan efter. (Notexempel på nämnda ställe kan ses i bilaga 4 sida 1.)

Vid övningen lyckades jag på ett bra sätt arbeta med den intonation som jag visste gick att påverka. De allra mest invecklade ackorden är ofta inte de ackord man bör arbeta med som dirigent för icke proffsorkestrar. Istället borde man fokusera på att förbättra enklare ackord som man lättare kan få att låta bra och sedan när det är möjligt ta sig an svårare ackord. Den stora utmaningen i en amatörorkester är att få musikerna att lyssna på varandra och att förstå sin uppgift i musiken samt hur uppgiften förändras beroende på vad man spelar. Lyckas man med detta förbättras även balansen i orkestern då musikerna vet vilka stämmor som borde ha en framträdande roll och vilka som har en ackompanjerande roll.

För första gången någonsin var jag nöjd med min insats som dirigent efter denna generalrepetition och konsert. Min insats var ingalunda felfri men helheten blev mycket lyckad. Anteckningarna efter konserten innehåller mestadels information om olika tolkningsfrågor och jag konstaterar att jag behärskar styckena väl. Därmed kan jag lösgöra mig från partituret, dirigera musikaliskt och hålla en god kontakt med brassbandet. Dessutom lyckades jag hålla ett bra lugn i dirigeringen, vilket förstås även påverkar musikerna positivt. På videon kan man se att de problem jag arbetade med vid första övningen inte längre finns med som störande faktorer. Min dirigering ser ut att vara avslappnad och jag håller en mycket bra kontakt med brassbandet.

Istället framkom under konserten att jag även behöver öva på att prata inför publik och att jag noggrant bör förbereda presentationerna av musikstyckena. Detta är en viktig del av musikinstitut- och amatördirigentens arbete som inte får underskattas.

Inför följande övning bestämde jag mig för att koncentrera mig på att förbättra följande saker:

- Förbättra sättet hur jag visar crescendo
- Kontrollera mina tempon
- Ytterligare arbeta med intonationen i bandet
- Inte hålla händerna för högt när jag dirigerar

4.5 Klang och balans

Vid denna övning som genomfördes i ett större klassrum vid en skola på väg mot Kuopio hade vi ingen möjlighet att öva helheter då vi inte hade tillgång till slagverk. Istället bestämde jag mig för att under den cirka 1,5 timmar långa övningen försöka arbeta med intonation, vilket är ett område jag känner mig osäker på. Självt var jag efter övningen osäker på om jag lyckas med detta på ett bra sätt men responsen från framförallt de vuxna musikerna i brassbandet var positiv. Återigen kan man konstatera att det dirigenten upplever inte nödvändigtvis är hela sanningen.

När jag analyserar inspelningarna av denna övning framkommer inget speciellt. Crescendon har jag fortsättningsvis problem med att få till på exakt det sätt jag vill. Som ofta tidigare ser jag på videon att jag tror mig visa till exempel större ritardandon än vad jag i verkligheten visar. Vid övningen löser jag det sista större dirigerings tekniska problemet vilket var en tempoövergång i slutet på *Home of the dwarf lords*. Det löstes på så sätt att jag efter tredje slaget i takt 152 stannade dirigeringsrörelserna och lät orkestern fortsätta ensam ett slag. Sedan slog jag upptakt i det nya "presto" tempot till M det vill säga takt 153 (Notexempel i bilaga 4, s.2.) Tidigare hade jag testat en mängd olika sätt att byta tempon men detta var det tydligaste för min dirigerings teknik.

Vid analysen gläds jag över att mina nedslag under botten i dirigeringen inte syns alls och att händerna vid dirigering utan pinne dirigerar på lämpligt avstånd från kroppen.

Under denna övning (precis som vid de flesta andra) är stämningen i brassbandet mycket bra och musikerna är förväntansfulla över morgondagens konsert i en riktig konsertsal. Dirigenten oroar sig som vanligt över tempon, akustik och huruvida han dirigerar tempon eller musik.

4.6 Nervositetens plötsliga inträde

Vid konserten i konsertsalen i Kuopio känner jag för första gången under min dirigentkarriär av negativ nervositet. Nervositeten gjorde att jag enligt egen åsikt inte lyckades dirigera på samma nivå som vid den förra konserten. Min dirigerings teknik vid denna konsert har inte den lugn och den säkerhet den hade vid konserten en vecka tidigare. Tempona är snabbare och felslagen är större till antalet. Samtidigt är min dirigerings teknik större,

ryckigare och helt enkelt inte lika bra. Däremot ser jag självsäker ut och vågar dirigera musik och inte bara tempon.

Man skall även konstatera att jag vid denna konsert var väldigt utsatt. Detta var första gången jag dirigerade i en stor konsertsal samtidigt som jag visste att en nämnd utvärderar det jag och orkestern gör. Ännu en gång kan man konstatera att vad dirigenten upplever inte nödvändigtvis behöver vara hela sanningen. Flera av brassbandets medlemmar framförde åsikten att tempovalen denna gång var utmärkta.

Vid analysen observerar jag att jag bör ta reda på hur en ensemble men även dirigenten skall bete sig på scenen. Vid denna konsert tog jag situationen som den kom, vilket jag ännu inte har erfarenheten att göra då detta syns som en osäkerhet på videoupptagningen från konserten. Alla bör hela tiden veta exakt vad de skall göra på scenen.

På denna konsert lyckades jag inte få kontakt med alla musiker vilket jag skulle behövt ha för att kunna påverka balansen i orkestern. Antagligen var alla i orkestern spända och detta var ett uttryck för nervositet. Den fina akustiken i konsertsalen gjorde att brassbandets starka nyanser inte var tillräckliga. Jag hade under hela projektet arbetat med att hålla ned volymen och inte spela för starkt men nu plötsligt räckte våra starka nyanser inte till. Detta var vid konserten för sent att påverka men påvisar behovet av att ha tillgång till en bra övningslokal.

Den sista övergången jag pratar om i slutet av föregående kapitel lyckas inte helt vid konserten. Orsaken till detta var en musiker som aningen skyndade sista tonerna före tempobytet i takt 153-154. Detta får jag helt ta på mig själv då jag i ett för sent skede förändrade hur jag dirigerade en krånglig övergång. Svåra övergångar i musiken bör göras på samma sätt helst från första övningen för att undanröja all osäkerhet i orkestern. Nu blev övergången aningen stressad och inte så exakt och odramatisk som jag hade tänkt.

I övrigt kan man i min analys av konserten mestadels läsa tankar om tempon och om huruvida jag lyckas dirigera musik och inte bara agera metronom. Jag konstaterar att en av mina svaga sidor är att dirigera långsamma stycken. Tempona blir då gärna aningen för snabba och jag upplever att ett lugn i musiken aldrig infinner sig. En del dirigerings tekniska saker nämns också men dessa var inte särskilt betydande. Jag vill

ändå påminna mig själv om att det nu är alla de små detaljerna som för mig framåt i utvecklingen som dirigent.

4.7 Pekka Helasvuos kommentarer angående min dirigering

Helasvuo gav kommentarer om min dirigering utgående från nästan samma videor som jag hänvisar till i kapitel 4.1 och 4.4. Från videon i kapitel 4.1 kommenterade han endast *Home of the dwarf lords* medan han i kapitel 4.4 hade tillgång till hela alla tre konsertstycken i sin helhet.

Här följer ett kort sammandrag av Helasvuos kommentarer angående första övningen som genomfördes 30.9.2012. Min egen analys av denna övning kan läsas i kapitel 4.1.

Helasvuo ansåg att jag dirigerar uttrycksfullt samt ekonomiskt men att de horisontala dirigeringsrörelserna kunde vara exaktare. Han ser det som bra att jag inte dirigerar med tydliga rörelser vid till exempel långa toner men anser att jag emellanåt skall se upp med att stanna dirigeringsrörelserna när pulsen i musiken ännu slår (detta är ett av mina verktyg för att få musikernas uppmärksamhet). Helasvuo påminner om att man vid tempobyten alltid bör ge upptakten till det nya tempot i rätt tempo vilket oftast görs genom att man stannar dirigeringen för några slag och startar igen i nytt tempo.

Helasvuo tycker att jag bör jobba mera med intonation och försöka påverka lättare ackord för att få dem att klinga på ett bra sätt. Han påpekar att det är viktigt att musikerna vet vem i orkestern som har ackordets grundton och således vem de skall intonera utgående från.

Avslutningsvis betonar ännu Helasvuo att stämningen i brassbandet är bra och att musikerna är avslappnade men ändå koncentrerade.

Angående konserten 27.10.2012 (kapitel 4.4) betonar Helasvuo att min dirigeringsstil är positiv. Han lyfter fram att jag med mina gester och miner understöder musikerna och belönar deras prestationer. Helasvuo påpekar att detta är en värdefull sak som berättar om min inställning och attityd, vilka är mycket svårare att utveckla än teknisk dirigering.

Vid start av stycken anser Helasvuo att jag om möjligt borde begränsa antalet förberedande slag till endast ett. Det som kan påverka antalet förberedande slag är tid för andning. Emellanåt räcker inte endast ett slag. Enligt Helasvuo borde jag också se upp med att mina förberedande slag inte alltid är i samma tempo som stycket jag dirigerar. Samma gäller även när jag visar nya insatser till orkestern. Då kan rörelsen emellanåt bli för stor och därför långsammare än vad den borde vara. Ur filmens synvinkel är dirigeringspinnen onödigt mycket uppåtriktad. Detta är ingen stor sak men om pinnen är i samma linje som armen fokuseras pinnens spets bättre.

Helasvuo anser att jag på ett bra sätt kontinuerligt tänker musik i fraser och att detta syns i min dirigering. Han tycker dock att jag kunde höja mina krav på samspelet i orkestern. Till gott samspel hör balans, intonation och att alla spelar rytmer samtidigt. Helasvuo påpekar att det i detta fall är ganska enkelt att genomföra genom att aningen höja noggrannheten vid övningar. Han anser också att jag borde satsa mera tid på att vid varje övning arbeta med intonation i 2-3 korta pass. Att arbeta med unisona partier eller ackord ger snabbt resultat om man får musikerna att förstå att detta inte bara är deras problem utan rör all typ av ensembleverksamhet.

Angående *The lark in the clear air* anser Helasvuo det vara fördelaktigt att dirigera utan dirigentpinne i denna typ av musik. I detta fall var musikerna inte riktigt säkra på vem de skulle lyssna på vilket gjorde samspelet svårt. Därför tycker Helasvuo att jag i detta stycke borde ha dirigerat aningen tydligare. Av detta stycke får han känslan att det övats för lite då jag antagligen upplevt att stycket är enkelt.

Queens park melody dirigerades enligt Helasvuo på ett bra sätt. Dirigeringen var återhållsam och jag förstod att inte störa musikerna med stora rörelser. I detta stycke behövs inte tydliga rörelser då musikerna samspejar på ett bra sätt. Helasvuo betonar att slutets tempobyte till långsammare tempo dirigerades på ett mycket bra sätt och lyckades ända fram till sista ackordet var koncentrationen aningen bröts.

Helasvuo avslutar med att konstatera att min dirigering är naturlig, att jag när jag dirigerar koncentrerar mig på rätt saker och att jag dirigerar orkestern utan att fria till publiken. Med detta menar han att min fokus ligger på musicering och inte på hur min dirigering ter sig för publiken.

5 Reflektioner

Vad kan man då utläsa av föregående kapitel samt analyserna som kan läsas i mitt forskningsmaterial? Vilken av Hämäläinens trappor står jag på och slog jag sönder musiken i detta projekt?

Dirigering är ytterst personligt och det som fungerar för en dirigent behöver inte fungera för en annan. Med andra ord finns inga färdiga lösningar för en dirigent som vill utvecklas. Däremot kan man få massor av olika råd, ofta till och med direkt motsatta, och det gäller att ur dessa råd söka de lösningar som fungerar för var och en. Man bör tillbringa tid framför spegeln för att se hur man bättre kan visa olika saker. Ett sätt är att video-filma sig själv och testa att spela med. Som musiker vet man oftast vad man förväntar sig av dirigenten och det är då lätt att se vad som fungerar och vad som inte fungerar.

Det jag vill betona är vikten av att konstant analysera den egna dirigeringen. Gör man inte det så är risken stor att man efter en tid tycker sig dirigera klart och tydligt medan musikerna är av helt annan åsikt. Hur kan man utvecklas som dirigent om man aldrig ser vad man gör? Man bör även kunna ta till sig respons från musiker och vid behov våga förändra dirigeringen. Man måste givetvis minnas att alla inte kan vara med och bestämma hur dirigenten skall slå utan att dirigenten till största del måste bestämma detta själv men vid behov våga fråga musikernas åsikter.

När jag läser mina analyser i föregående kapitel kan jag se några klara linjer. Den allra klaraste är den att jag i början av projektet funderar över slagtekniska problem medan jag i slutet pratar om hur jag skall lyckas dirigera och visa musik. Detta är förstås en mycket positiv sak men berättar samtidigt om en dirigent under utveckling samt om dirigentens brister. Jag anser och skriver även tidigare i denna rapport att jag vill dirigenten har en klar linje hur han vill att musiken skall låta samt hur han skall dirigera redan ifrån första övningen. Denna princip klarade jag själv inte av att fullfölja vid detta projekt eftersom jag många gånger ändrade hur jag dirigerar samma platser. Jag funderar också ännu i ett ganska sent skede av projektet över olika partiers tolkning och frasering. Dessutom konstaterar jag vid första övningen att jag inte behärskar notmaterialet tillräckligt bra. Jag vill påpeka att detta inte berodde på att jag förberett mig dåligt utan på att jag underskattat hur bra man måste behärska ett partitur när man ställer sig framför orkestern samt vad i notbilden som kan utgöra problem för

musikerna. I detta fall var musiken relativt svårdirigerad och ny för såväl musiker som dirigent vilket förstås ställer ännu högre krav på dirigentens kunskaper och partiturkännedom.

Angående frågan "slog jag sönder musiken?" så svara jag ett klart "nja". Jag hade under hela projektet som mål att dirigera musik. Detta mål och tankesätt är en nödvändighet för att komma bort ifrån metronom-dirigering på lång sikt. Om man svarar på frågan utgående från konserternas dirigeringsprestationer, vilket är det mest rättvisa, så anser jag att jag vid den första konserten inte slog sönder musiken. Den andra konserten blir svaret mera "emellanåt ja men inte alltid". Detta berodde på nervositeten som plötsligt slog till och gjorde att jag inte presterade på egen toppnivå vilket samtidigt berättar om behovet av studier i nervositetskontroll.

Under projektet märkte jag även andra faktorer vilka inverkar på slutresultatet. Ett exempel på detta är betydelsen av ett akustiskt bra övningsutrymme. Brassbandet övade i en gymnastiksal och hade första konserten i en kyrka. Akustiken på dessa platser gjorde att jag hela tiden fick hålla ned nyanserna i brassbandet. Ändå var volymen så stark att dansgruppen som medverkade vid första konserten tvingades använda sig av öronproppar. Då brassbandet senare fick möjligheten att spela i en bra konsertsal kunde vi inte spela starkt och snyggt eftersom vi aldrig haft möjligheten att öva detta.

Intonation och hur man arbetar med intonation var ett av mina stora orosmoment under projektet. Speciellt i en amatörorkester finns otaliga förslag till intonation och det är efter en stund nästan omöjligt att höra vad som är rätt intonation då örat vänjer sig vid även det som inte är bra intonerat. Utmaningen för dirigenten är att få musikerna att lyssna på varandra och inte att dessa vid intonationsövningar ser på dirigenten och försöker få ett svar av honom. Enda sättet att förbättra intonation är att musikerna själva hör när något är bra intonerat och detta gör de aldrig ifall dirigenten alltid säger om det är för lågt eller högt intonerat. För egen del använde jag mig emellanåt "i smyg" av stämmätare för att kontrollera att tubans intonation var bra eftersom orkesterns intonation oftast bygger på det lägsta instrumentet. Är detta inte bra intonerat har resten av orkestern stora bekymmer. Att hela tiden använda stämmätare är att göra örat passivt. Man måste så långt som möjligt utgå från det egna gehöret.

Annat jag konstaterade är av stor betydelse är att man noggrant måste kräva av alla musiker även i en amatörorkester att hela tiden se på dirigenten. Vid den andra konserten upplevde jag att jag inte fick kontakt med alla musiker och därför inte under pågående konsert kunde påverka till exempel balans på det sätt jag ville. Detta berodde säkert denna gång på nervositet i orkestern men redan i övningsskedet bör dirigenten sträva till att aldrig godkänna att han inte får kontakt med vissa musiker. Utan en bra kontakt kan man inte påverka och kan inte kalla sig dirigent utan snarare karaoke-dirigent. Inom balansområdet är det viktigt att musikerna förstår sin uppgift i musiken. De bör veta om det de spelar är ackompanjemang, melodi eller vad dess uppgift är. Genom att lära amatörmusikerna att lyssna, ta och ge utrymme i musiken lyfter man orkesterns nivå flera steg. Jag vill även betona vikten av genomspelningar av musikstyckena. Detta är mycket viktigt för att musikerna skall höra musikens helhet samt ger dem en känsla av trygghet då de vet vad som händer när. Även detta ger musikerna tid för uppmärksamhet till dirigenten.

Speciellt i en amatörorkester är det viktigt att dirigenten arbetar för en positiv stämning och bra samhörighet i ensemblen. Om man lyckas bygga sådan vågar även de mer tillbakadragna musikerna träda fram och ta utrymme i musiken. Det blir även lättare för musikerna att "satsa allt fast det emellanåt kanske misslyckas" samt ger inspiration till att musicera och inte bara spela tekniskt felfritt. Dessutom höjer man antagligen tröskeln till att vara frånvarande från en övning om orkestern trivs tillsammans och har en samhörighetskänsla. Detta är i mitt tycke en av dirigentens viktigaste uppgifter. Utan bra känsla blir det inte bra musik.

Annat som framkom under projektet är att dirigenten inte borde ha större organisatoriskt ansvar i samband med övningar. Dirigenter skall sköta musiken och problematik runt denna men inte praktiska detaljer kring huruvida musikerna har med noter och instrument eller inte.

Enligt Hämäläinens (1999, 105) trappsteg befinner jag mig inom vissa områden på trappsteg 3 det vill säga "kvalificerad fackman". Då tänker jag främst på att det tar lång tid för mig att lära mig ny musik samt att jag kan lösa inte alltför omfattande problem någorlunda snabbt. Jag har även egenskaper som hör till nivå 4 det vill säga "intuitiv expert". Hit hör främst att jag är mycket kritisk till min egen dirigering samt att jag emellanåt tillsammans med musikerna kan lyckas uppnå "flow-stadiet". Jag är även nöjd med att jag på ett effektivt sätt använder orkesterns övningstid. Mestadels

befinner jag mig ändå på det tredje trappsteget men närmar mig möjligheten att i sin helhet ta steget upp till det fjärde steget.

De områden jag speciellt bör arbeta med för att utvecklas vidare som dirigent är musikanalys, ovan nämnda partiturstudering och givetvis dirigerings teknik samt att jag behöver ytterligare dirigerings erfarenhet. Inom dirigerings tekniken bör jag ännu arbeta för att dirigera mera musikaliskt samt tänka på och öva den fria handens (vänstra) rörlighet, självständighet och uttrycksfullhet. Min musikanalys teknik har sedan studietiden till viss del glömts och kräver nu uppdatering. Detta är mycket viktigt för att lyckas med ett av dirigentens huvudmål nämligen, att realisera kompositörens intention i kompositionsögonblicket. Till detta hör även att ytterliga fördjupa mig i orkestrens intonation och hur man arbetar med denna.

Hur lång tid det tar att komma till den fjärde nivån med alla olika kunskapsområden beror helt och hållet på hur aktivt jag i fortsättningen analyserar mig själv som dirigent samt förstås vilka utmaningar och möjligheter jag ställs inför som dirigent i framtiden. De svåra uppgifterna är ofta desamma som de stora möjligheterna.

Källförteckning

1. Aktionsforskningsspiral. Läst 15.3.2013.
http://www.ufn.gu.se/samverkan/vara_verktyg/aktionsforskning/
2. Almila, A. & Panula, J. 2010. *Vaisto on vaikia opettaa*. Helsinki: Teos
3. Bernstein, L. Videoinspelning. Sedd 15.3.2013.
<http://www.youtube.com/watch?v=p5elg-JOZQE>
4. City of Greater Dandenong Band. Videoinspelning av *Variations of laudate dominum*. Sedd 15.3.2013.
<http://www.youtube.com/watch?v=eiZE9PZ95-w>
5. Hesthammer, H. & Dalen, G. 1987. *Dirigentlære*. NKS-Trykkeriet A.s.
6. Hämäläinen, K. 1999. *Musiikinopettaja kapellimestarina. Kouluorkesterijohdon ilmiö- ja toimintakenttää erityisesti asiantuntijuuden rakentamisen perspektiivistä orientoiva käsitteellinen selvitys*. Jyväskylän Yliopisto.
7. Larsen, P. 2007. *Mød dirigenten*. Köpenhamn: Kolofon
8. Lintu, H. *Hannu Lintu on conducting*. Videointervju. Sedd 15.3.2013
<http://www.youtube.com/watch?v=hrf4tUAYqys>
9. Lowe, J. Hemsida på internet. Sedd 26.3.2013.
<http://www.james-lowel.co.uk/>
10. Polk, K & al. "Band (i)". *Grove Music Online. Oxford Music Online*. Läst 6.1.2013.
<http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/40774>.
11. Rönnerman, K. 2004. *Vad är aktionsforskning?*. Ur boken Rönnerman, K. (red.). *Aktionsforskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur, 13-30.
12. Vanonen J. 2013. *Musiikkiopistojen Maestrot. Oppilasorkesterinjohtajan taidot ja niiden kehittäminen*. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.
13. Vartiainen, O. 2009. *Erään tirehtöörin kertomukset. Oppilasorkesterin johtaminen ja orkesteritoiminnan kehittäminen musiikkioppilaitoksessa*. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Bilaga 1

Vad är ett ”brass band” (brittisk stil)?

I denna rapport använder jag mig av det engelska namnet på sammansättningen vilken är brassband. Den bästa översättning till svenska är bleckblåsorkester (på finska vaskipuhallinorkesteri) men det namn som idag allmänt används på både finska och svenska är brassband.

Den form av brassband som idag är vanlig framkommer på 1830-talet i Storbritannien. Eftersom landets medborgare för första gången börjar få fritid vid sidan av arbetet och i viss mån ekonomisk möjlighet att inköpa musikinstrument blir brassband allt vanligare från 1840-talet. Många brassband startades även genom sponsorerings av olika industrier men det var även vanligt med brassband som ej var kopplade till sådana.

En viktig del av brassbandens verksamhet var tävlingar brassbanden emellan. Den sammansättning som användes av de tre mest framgångsrika dirigenterna under 1800-talet, John Gladney, Alexander Owen och Edwin Swift, blev grunden till den form av brassband vi idag använder:

- 1 soprankornett
- 4 solo kornetter
- 1 repiano kornett
- 2 andra kornetter
- 2 tredje kornetter
- 1 solo althorn (I Storbritannien kallas dessa tenorhorn)
- 1 första althorn
- 1 andra althorn
- 1 första bariton
- 1 andra bariton
- 1 första euphonium
- 1 andra euphonium
- 1 första tenortrombon
- 1 andra tenortrombon
- 1 bastrombon

2 Ess-tuba

2 B-tuba

Slagverk

Förutom dessa använder man sig idag även av ett flygelhorn som oftast har en egen stämma.

(Keith Polk, <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/40774>.)

I Finland finns skribenten veterligen endast 2 kontinuerligt aktiva brassband, Töölo brass i Helsingfors och Aura Brass i Åbo.

Bilaga 2

Projektets videoinspelningar

De följande två videoinspelningarna är inspelade vid brassbandets första övning och vid bandets första konsert. I videoinspelningarna kan man se korta redigerade filmer från nämnda tillfällen.

1. Legato Brass Band. *30.9 LBB*. Videoklipp från övning 30.9.2012.
http://www.youtube.com/watch?v=tOrykC67_pU
2. Legato Brass Band. *23.10 LBB*. Videoklipp från konsert 23.10.2012.
<http://www.youtube.com/watch?v=ixmlv88TInM>

Bilaga 3

Partiturens första sida

Stä *RAK* *Rund dirigering!*
Score **Home of the Dwarf Lords**
Gong *Thoby Loth* *Gong* **3** Tobias Tåg
arr: Tobias Udd

Allegro Maestoso ♩ = 126

g-moll

Fugli, B?
Rebollar
OBS

Gong

g-moll *F#Dm* *g-m*
© 2012 Tobias Udd

for John Murdock
THE LARK IN THE CLEAR AIR
Euphonium Solo arr. David Catherwood

BRASS BAND

Andante cantabile $\text{♩} = 12x$

Soloist

Soprano Cornet

Solo Cornet
Repliano Cornet

2nd / 3rd Cornet

Flugel

Solo / 1st Horn

2nd Horn

1st / 2nd Baritone

1st Trombone

2nd Trombone

Bass Trombone

Euphonium

E♭ Bass

B♭ Bass

Percussion

Score brassband

1200 116
QUEEN'S PARK MELODY

Jacob de Haan

$\text{♩} = 116$ Moderately fast

The musical score is arranged in 18 staves. The top five staves are for the brass instruments: Soprano Cornet Eb, Solo Cornet Bb, Replano Cornet, 2nd Cornet Bb, and 3rd Cornet Bb. The next three staves are for the horns: Solo Horn Eb, 1st Horn Eb, and 2nd Horn Eb. The following four staves are for the trombones: 1st Baritone Bb, 2nd Baritone Bb, 1st Trombone Bb, and 2nd Trombone Bb. The next two staves are for the Euphonium Bb and Eb Bass. The final three staves are for the Bass Bb, Timpani, Percussion 1, and Percussion 2. The score includes various musical notations such as notes, rests, dynamics (f), and articulation marks. There are handwritten annotations: 'DR' in a red circle above the first staff, 'LANGSAMME' in a yellow box over the 3rd and 4th staves, and 'C-301' in the Eb Bass staff. A red bracket is drawn around the Percussion 2 staff, with the word 'toms' written below it.

Bilaga 4

Exempel ur partitur

The image shows a page of a musical score for the piece "Home of the Dwarf Lords". The score is written for a large ensemble, including vocal parts (Soprano, Solo Contralto, Contralto 1 and 2, Flute, Horns 1 and 2, Baritone 1 and 2, Trombone 1 and 2, Bass Trombone, Euphonium 1 and 2, Bass Euphonium, Bass Drum, Snare Drum, and Glockenspiel). The score is in 3/4 time and features a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The title "Home of the Dwarf Lords" is centered at the top of the score. The page is annotated with several handwritten elements: a red "2" above the first measure, a red "5" above the second measure, a red "4" above the fourth measure, and a red "3" above the fifth measure. A red "2" is written above the sixth measure. A red "f" is written above the Horn 1 staff in the fourth measure. A red "mp" is written above the Euphonium 1 staff in the fifth measure. A blue "G" is written above the Snare Drum staff in the fifth measure. A blue "9" is written below the Snare Drum staff in the fifth measure. A blue "E♭ G♭ F Dm Gm" is written below the Snare Drum staff in the sixth measure. The score includes dynamic markings such as *mp* (mezzo-piano) and *mf* (mezzo-forte). The page is numbered "2" in the top left corner.

18 *7 3 4* Nyans Home of the Dwarf Lords *3166*

M Presto ♩ = 166

Sopr. *ff*

Solo Cnt. *mf* *ff*

Cnt. 1 *ff*

Cnt. 2 *ff*

Flghn. *ff*

Hrn. *ff*

Hrn. 1 *ff*

Hrn. 2 *ff*

Bar. 1 *ff*

Bar. 2 *ff*

Tbn. 1 *ff*

Tbn. 2 *ff*

B. Tbn. *ff*

Euph. 1 *ff*

Euph. 2 *ff*

Bass Eb *ff*

Bass Bb *ff*

Timp. *ff*

Glk. *ff*

S. Dr. *ff*

B. Dr. *ff*

Stjäl ej!
ÖVA!
Slå enligt melodi.
Alla 4 slag

Glk

The image shows a page of a musical score for a symphony orchestra. The title is "Nyans Home of the Dwarf Lords" with a handwritten number "3166" in red. The page number "18" is in the top left. There are handwritten numbers "7", "3", and "4" in red above the first few measures. The score includes parts for Soprano, Solo Contralto, Contraltos 1 and 2, Flute, Horns 1 and 2, Baritone 1 and 2, Trombones 1 and 2, Bass Trombone, Euphoniums 1 and 2, Bass Eb, Bass Bb, Timpani, Glockenspiel, Snare Drum, and Bass Drum. A yellow sticky note is placed over the Trombone and Euphonium parts, containing handwritten Swedish instructions: "Stjäl ej!" (Don't steal!), "ÖVA!" (Practice!), "Slå enligt melodi." (Hit according to the melody), and "Alla 4 slag" (All 4 strokes). A red vertical line is drawn through the score between measures 18 and 19. The tempo is marked "Presto" with a quarter note equal to 166. Dynamics include "ff" (fortissimo) and "mf" (mezzo-forte). A rehearsal mark "M" is present above the flute part.

Bilaga 5

Övningsdagbok

1. Analys av Legato Brass Band övning 30.9

Övningens upplägg:

Övning 18.30-21.00

18.30-19.30 Home of the Dwarf Lords

19.30-19.45 The lark in the clear air

Paus

20.00-20.30 The lark in the clear air

20.30-20.50 Home of the dwarf lords

20.50-21.00 Queens park melody

Jag lyckades genomföra övningen på ett bra sätt. Vi hade problem med för lite kornetter men hela grova brasset var på plats. Stämningen var bra och positiv vilken jag anser är viktigt att dirigenten skapar med sitt sätt.

Dirigeringstekniskt tyckte jag det mesta gick ok. Märker nog av att jag har svårt att visa bra crescendon. Måste använda armbågarna mera för att få större uttryck.

Tänkte på detta och att inte göra mina nerslag. Skall analysera filmen senare för att se hur jag lyckades. Vet dock att det kan ta år att bli av med en ovana.

Märkte även att jag måste öva materialet mera. Hade det inte tillräckligt bra under kontroll och slog ut mig några gånger. Taktartsbytens mängd är i och för sig enorm men det är bara att öva vidare.

Tror nog projektet blir lyckad bara situationen med kornetterna ordnar sig.

Videoanalys:

Innan jag närmare analyserar olika musikstycken vill jag ta fram några dirigeringsstekniska grundproblem jag ser i videon:

- Jag dirigerar för mycket. Mera musik – mindre dirigeringsmönster
- Emellanåt sträcker jag fram händerna för långt – Dra tillbaka närmare kroppen
- Taktartsbytena kräver mera övning. Visar emellanåt fel rörelser.
- Jag bör stå mera rak i ryggen.
- Speciellt på sista slaget i takten har jag en tendens att snabbt slå nedåt under "sointipöytä". Detta måste bort!
- Dirigeringsmönstret vid dirigering till 3 är emellanåt aningen fel. Tredje slaget på fel plats.
- Jag skall arbeta på att aningen vrida dirigentpinne-handen så att handflatan är mer nedåt än mot höger.
- För att bättre minnas olika saker jag vill öva under övningen måste jag använda små "fix-it" lappar.
- Ytterligare aktivera armbågen i vänster hand så att armen får större uttrycksfullhet.

Home of the dwarf Lords

I början av stycket måste jag bättre med kroppsspråk visa styckets karaktär samt undvika att göra "maestro" rörelser i före jag slår igång stycket. Dessutom bör jag minska antalet slag som nu är alldeles för många.

I takt 5 skall jag bättre kräva av orkestern att hålla ut tonen ända till slut. Samma ställe upprepas många gånger och samma sak gäller varje gång.

Övergången till takt 10 fungerar bra men partiet 10-13 slås sönder. Där behövs mindre slag och mera beskrivning av musiken!

I partiet 13-23 bör jag visa fraseringen för basstämmorna i stycket så de vet hur de skall spela.

Takt 23-31 dirigeras för mycket. Även där gäller att jag skall visa karaktären på stycket och inte bara dirigera.

Två takter före B anser jag att jag dirigerar helt rätt och bra. Takterna är dock svåra för orkestern och kräver övning.

Partiet B-44 är fraseringen oklar och behöver planeras. Dessutom finns i dessa takter ett antal fel dirigeringsmönster som inte underlättar för musikerna. 44-C fungerar dirigeringen bra men i C bör jag koncentrera mig på tuban/låga stämmor och att få partiet fram till C att låta som en glad dans. Tempot var aningen för långsamt.

Övergången till C görs på ett klart och bra sätt.

Första repriserna i E bör jag dirigera "basstämmorna" medan jag andra gången kan fokusera på kornetternas spelstil.

Crescendot in till F bör ledas hela vägen in vilket nu inte dirigeras på ett bra sätt.

Tempot i F är aningen för högt och i takt 84 bör jag ta ned tempot aningen för att få en bra stämning i 2 takter före G.

Fraseringsarna mellan G och H måste visas klarare för musikerna. 4 takter före H måste jag stå rakt och utstråla marcato och F. Nu står jag med böjd rygg. 4 takter före H måste jag förklara för musikerna hur jag vill ha det. Dirigeringen fungerar bra men orkestern kan ännu inte platsen. H-takt 134 gäller samma som tidigare eftersom det närmast är en upprepning av början.

Övergången till Spirito är inte bra. Den måste jag öva på och ha tempot under kontroll. Visar nu för snabbt/har inte exakt koll och skyller på trumslagaren.

2 takter före K måste jag visa bättre crescendo för timpani in i K. K bör jag ännu fokusera på att skapa mystisk stämning. Dirigeringen är helt bra här.

Övergången till presto i M är inte bra utan otydlig. Denna bör klargöras. Jag bör bestämma mig för hur jag skall dirigera M-slut. Skall nu satsa på att dirigera låga brass och låta melodin klara sig själ. Tror jag får ut mest ur musiken på så sätt.

I övrigt anser jag att min repetitionsteknik i detta stycke var bra. Lämpligt förhållande mellan aktivt spelande och förklaringar.

The lark in the clear air

Dirigeringsmekaniska problem:

- Dirigeringsmönstret till 3 otydligt. Bör förbättras. Slår under "sointipöytä" på 3 slag
- Då orkestern var osäker blev mina rörelser för stora. Så får det inte gå.
- Jag bör ge musiken mera tid. Har emellanåt aning bråttom i frasslut.
- Jag fraserar inte tillräckligt tydligt. Märk ut och bestäm fraseringsarna.
- Stå rak i ryggen!

Av någon anledning var detta stycke väldigt svårt att få fungera. Detta berodde antagligen på olika fraseringsarna mellan musikerna samt att stycket såg lätt ut så ingen hade förberett det.

På grund av detta är det svårt att analysera dirigeringsmekaniken annat än ytterst ytligt.

Jag startar stycket med alltför stora rörelser vilket gör att jag inte lyckas visa crescendo mot takt 5.

Crescendot/diminuendot efter takt 20 måste visas tydligare.
Takt 41 bör jag ha små rörelser för att kunna göra crescendo mot 45. I takt 44 kommer jag att göra ett litet ritardando.
Takt 53 måste göras lugnare. Nu går musiken på i full fart medan den borde avfraseras. Samma gäller i takt 60.

Queens park melody

Detta stycke spelades under övningens sista minuter och resultatet var därefter. Alla i brassbandet var okoncentrerade och spelade för starkt och för snabbt. Jag bestämde mig för att inte jobba med stycket destomera denna kväll utan ta fram det igen vid nästa övning då alla är alertare. Tyvärr var minnet på videoinspelaren fullt så jag kan inte analysera stycket. Å andra sidan fanns där inte mycket värt att analysera.
Stycket har tidigare framförts på konsert så det är inte nytt för orkestern. Vi måste bara hitta rätt spelstil.

2. Planering av övning 16.10

Tidtabellsplanering

Övning 18.30-21.00

18.30-19.15 Sektionsövning
Kornetter och althorn – Tobias Udd
Resten – Peter Roos

19.15-19.45 Home of the dwarf
Paus
20.00-20.30 The lark in the clear air
20.30-21 Queens park melody

Hur skall jag göra för att dirigera bättre denna övning?

Jag har under mina studier märkt att man inte kan försöka förbättra allt på en gång.

Därför vill jag under morgondagens övning koncentrera mig på följande 3 dirigerings tekniska saker:

- Undvika nerlagen på sista slaget oavsett taktart
- Händerna närmare kroppen, sträck inte ut dem för långt.
- Aningen svänga högerhanden/pinnhanden – knogarna mera uppåt.

Efter övningen skall jag analysera hur jag lyckades med dessa 3 mål.

Utöver detta skall jag även testa att använda fix-it lappar för att bättre minnas saker jag vill påpeka t.ex. när vi gör en genomspelning på ett stycke. Jag vill även fästa lite mera uppmärksamhet på intonationen i orkestern.

Ett mål jag har hela tiden är att dirigera mindre och visa mera musik.

Under förberedelserna av denna övning har jag gått igenom de fel och brister jag tar upp i analysen och skall förbättra dessa.

Dirigeringsdagbok 16.10

Övning med Legato Brass Band. Dagens övning blev i det närmaste ett exempel på hur det inte får gå till. Jag var på plats i god tid för att vara väl förberedd. 5 minuter före övningen släntrar slagverkarna in och konstaterar att de inte har instrument samt att den ansvarige trummisen inte är på plats vilket ingen meddelat mig.

Dessutom saknades en annan viktig instrumentalist, som jag fick tag i per telefon, vilken hade ytterst vaga orsaker till frånvaro. Även den person som normalt sköter den praktiska organisering var borta vilket jag kände till på förhand men inte ansåg som ett problem eftersom jag inte såg några problem komma i samband med övningen. Plötsligt saknar instrumentalister noter, instrument och allt är ett kaos.

Slutsatsen är att dirigenten inte skall ha större organisatoriskt ansvar i samband med övningen.

Allt detta rådd och den stress som uppstod gjorde att jag inte fick mycket vettigt gjorde före pausen. Det var många faktorer som gjorde att situationen blev vad den blev. De flesta av dessa kunde jag inte förutse och för en dirigent är det omöjligt att ha koll på alla detaljer. Dirigenter skall sköta musiken och problematik runt denna. Inte praktiska detaljer som om musikanterna har med noter och instrument eller ej.

Efter pausen gick det betydligt bättre och vi förbättrade många saker. Men dyrbar övningstid gick förlorad och jag är nu osäker på hur bra musikalisk grej detta kommer att bli.

Dirigeringstekniskt tyckte jag mycket gick bättre än sist men videon berättar förstås mera. Före pausen fick jag p.g.a. stressen inte tankarna samlade för att kunna dirigera bra och ha öppna öron. Efter pausen kändes det som om jag lyckades ganska bra med det mesta. Tror jag lyckades med att mestadels hålla bort de 3 problemområden jag koncentrerade mig på vid denna övning.

Slagverket hade jag idag ingen koll på och det hade inte heller slagverkarna själva. Inom denna sektion behövs mera skolning. Det är inte ok att komma just före övningen utan koll om man har instrument, inte kunna stämma pukor osv.

Lärdom – En person som sköter det organisatoriska, jagar saknade elever och löser olika problem. Dirigenten dirigerar.

Hur lyckades jag med målen för denna övning?

Att aningen svänga dirigentpinne-handen hjälpte mig att undvika nedslagen på sista slaget i takten oavsett taktart. Jag är dock säker på att problemet inte är borta för all framtid utan det bör följas upp så att ovanan att slå ett "nedåtslag" inte kommer tillbaka.

Att dirigera mindre och visa mera musik-målet är förstås ett väldigt långsiktigt mål som kommer att ta många år att genomföra. Jag anser det i alla fall viktigt att jag hela tiden har målet i tankarna. Att dirigera musikaliskt hjälper även musikerna att spela bättre än en alltid korrekt mönsterdirigering.

Händerna närmare kroppen målet syns det på videon att jag tänker på. Dock inte tillräckligt, ännu närmare vill jag få händerna än.

Vid denna övning hade jag tänkt använda mig av "fix-it" lappar för att vid till exempel genomgångar kunna märka ut platser jag senare vill arbeta närmare med. Tyvärr kom vi vid denna övning inte så långt att jag kunde ta dessa i användning. Förhoppningsvis kan jag testa detta vid nästa övning.

Intonationen hann vi tyvärr inte heller med att närmare gå in på vid denna övning. I detta skede måste vi först få musiken att fungera eftersom konserten närmar sig snabbt.

Dirigeringsvideoanalys av övning 16.10:

Övning 18.30-21.00

18.30-19.15 Sektionsövning
Kornetter och althorn – Tobias Udd
Resten – Peter Roos

19.15-19.45 Home of the dwarf
Paus
20.00-20.40 The lark in the clear air
20.40-21 Queens park melody

Överlag dirigerings tekniska saker

Jag står ofta med huvudet böjd. Bör tänka på att stå rakt.

Mera tenuto-dirigerings teknik när jag vill musikerna skall spela mjukt. Nu ser jag ofta ryckiga rörelser samtidigt som jag vill musiken skall spelas tenuto. Däremot ser mitt dirigeringsmönster till 3 nu bra ut och sista slaget är oftast på rätt plats.

Jag måste komma på ett bättre sätt att dirigera när jag vill musikerna skall spela starkt och stabilt. Det jag gör nu fungerar, men det finns bättre. (tänker på lågt och brett).

Detta gäller även crescendot som på något sätt visas för högt och i mitten av "klangbordet". Måste försöka komma ut mot sidorna och hämta kraften lägre ner.

Mina armar är ännu ofta för långt ut från kroppen. Måste flyttas närmare.

En positiv sak jag vill ta fram är den fina stämningen vi har under övningen samt att alla uppmärksamt lyssnar på vad jag säger. Möjlighet till framgång finns med andra ord!

Vad bygger man utan bra stämning inom musiken?

Home of the dwarf lords

Jag tycker min dirigering är aningen ryckig och stötig i börjans sjungande tema. Den kunde vara lite mera rund precis som jag säger till musikerna att spela. Dessutom borde jag stå mera "majestetiskt" om jag vill att musikerna skall spela så. Nu överensstämmer inte hållning och förväntad musikstil.

Tempot är emellanåt aningen för högt i början. Närmare 132 än 126 vilket gör musiken stressad.

I partiet efter C vill jag musikerna skall spela så att det låter som en dans samtidigt som jag själv står stel som ett järnspett. Dansanta rörelser!

Övergången till C måste jag öva mera för att alltid göra likadant. Musikerna är nu lite osäkra på denna plats.

I E måste jag se upp med tempot. Nu är det på gränsen att jag går framåt i tempo då jag slår tydligt till 3. Jag har inte samma problem om jag mera slår bara två betonade slag i takten.

Vid övergången till F måste jag blixtnabbt byta känsla på dirigering till en mjukare! Även ansiktsuttrycket måste ändras.

Takterna före H dirigeras inte riktigt bra. Speciellt crescendot i takten före H borde visas på ett bredare sätt lägre ner på "sointipöytä".

Spirito i takt 134 startar jag oftast lite för snabbt och sjunker sedan i tempo till rätt. Detta måste jag öva att hitta rätt genast.

Tyvärr blev minnet i videospelaren fullt så slutet finns inte att analysera. Övergången till Presto i M bör dock övas ännu mera så att jag är helt säker på övergången.

Av olika anledningar gjorde jag ingen genomspelning av stycket. Det bör jag alltid se till att jag hinner göra för att musikerna skall få en helhet i stycket.

The lark in the clear air

I detta stycke måste jag arbeta med tempot. Jag tror när jag dirigerar att jag aningen drar ned tempot i frassluten men videon visar att jag inte gör det. Detta vill jag dock göra för att få lugn i musiken.

I till exempel takt 45 måste jag bättre visa med kroppen hur jag vill det skall låta. Nu står jag mer och slår mönster.

I sista genomspelet lyckas jag ganska bra med ovanstående. Nu bör jag komma till punkten att jag lyckas varje gång.

Balansen i orkestern är inte bra och något jag borde fokusera mera på. Tyvärr känns det nu just som att det viktiga är att få ihop alla rytmer.

Annat jag bör ta i beaktande är om solisten hörs eller spelar bandet över?

Queens park melody

Mitt tempo i denna låt är aningen för högt vilket resulterar till att musiken låter stressad och orolig. Tempot måste ner till åtminstone mm 120.

I övrigt märks att jag kan stycken bra eftersom jag har dirigerat det tidigare. Jag visar ganska bra med kroppen hur jag vill att musiken skall låta men man kan alltid visa bättre.

Slutet bör jag ännu öva för att vara helt säker på exakt vilka tempon jag vill ha i 9 sista takterna.

3. Övning 23.10

Tidtabellsplanering:

18.30 – 19.15 Home of the dwarf lords
19.15 – 19.40 The lark in the clear air
19.50 – 20.30 Home of the dwarf lords (med dansgrupp)
20.30 - 21.00 Queens park melody

Hur skall jag förbättra min dirigering inför och vid denna övning?

Jag skall öva in och förbättra de saker jag behandlat i videoanalysen men speciellt skall jag denna övning koncentrera mig på:

- Händerna närmare kroppen
- Förbättra mitt kroppsspråk
- Lyssna på och jobba med intonation och balans

Förutom dessa får jag inte glömma mina gamla mål:

- Aningen svänga pinnhanden mot knogarna uppåt
- Stå rakt
- Använda "fix-it" lapparna

Dirigeringsdagbok 23.10

Återigen en dag i kaos. På eftermiddagen meddelade trombonsektionen att de inte kunde komma vilket skulle ha gjort övningen meningslös. Detta var sista övningen och den var mycket viktig. Till all lycka fick jag förhandlat så att vi fick instrumentalisterna på plats. Men återigen kan jag konstatera att musikinstitutdirigentens liv inte är lätt.

En kornetist var försvunnen och gick inte att få tag på.

Dirigeringstekniskt så märkte jag att jag börjar kunna musiken jag dirigerar rätt bra och alla övergångar börjar flyta. Efter att vi idag gjorde flera genomgångar av stycken tyckte jag att tempona börjar komma på rätt plats. Det jag upplever som mitt problem nu är att arbeta med intonation samt att jag undrar om jag hör alla delar av orkestern. Det känns som att vissa saker går förbi mina öron. Eller egentligen tror jag att jag hör det mesta men att jag inte klarar av att minnas det jag vill påpeka när jag får möjlighet.

Jag måste göra bättre ackordanalyser så att jag vet exakt vilka ackord som finns var i framtiden och spela dem på piano själv. Jag tror det är enda sättet att öppna öronen

Idag dirigerade jag "The lark" utan pinne och detta upplevde jag som ett steg framåt. Jag kände mig friare på så sätt. Balansen i detta stycke blir en utmaning att få till. Under övningen försökte jag med att ta bort dubbleringar. Får se hur detta lyckas med kyrkans akustik.

"home of the" fungerade till min förvåning ganska bra och jag tycker stycket nu börjar sitta för alla. Videon berättar mera.

"Queens park" har jag stora problem att få ned i det tempo jag vill ha. Jag måste fortsätta jobba på att få ned det men tiden börjar komma emot. I något skede måste jag ge mig och låta musikerna spela. Det lyckas inte på konsert om jag försöker sacka.

Återigen hade vi en bra stämning vid övningen vilket jag är glad för. Men ett stort problem är att vi aldrig lyckas starta övningarna i tid...

Hur lyckades jag med målen för denna övning?

Jag lyckades ganska bra med målen för denna övning. Jag står nu rakt och bra. Handen hålls till största del i "rätt" position. Händerna närmare kroppen fungerar ganska bra förutom när jag dirigerar utan pinne. Fix-it lapparna lyckas jag dock inte använda under genomspelning av stycket. Jag hinner helt enkelt inte med att placera ut dem. Min teknik är ännu inte tillräckligt bra för att jag skall kunna använda vänster handen till annat.

Angående lyssna på och arbeta med intonation och balans så arbetade jag en hel del med balans vid övningen. Intonation bör jag dock fortsättningsvis arbeta mera med. Av någon anledningen upplever jag mig rädd att arbeta med detta ämne. Balans är då betydligt enklare att arbeta med. Men det är bara att kasta sig ut och jobba på.

Kroppsspråket blir bättre och bättre men kan alltid utvecklas. Det känns som om jag gör jättemycket men då man kollar på videon så syns kanske bara 40 % av vad jag tror att jag gör.

Videoanalys av 23.10

Jag står onödigt ofta med vänster handen i fickan när jag förklarar något. Dessutom höjer jag händerna ofta så att musikerna lyfter instrumenten och sedan fortsätter jag prata. När man höjer händerna skall det vara slutpratad även för mig.

Övergångar mellan olika tempon är inte alltid bra. Oftast stjälar jag lite för mycket tid av sista fjärdedelen för att gå till nytt tempo. Detta måste jag lösa. Ofta när jag vill betona saker, t.ex. marcato eller liknande, så gör betoningen att mitt tempo ökar. Inte bra.

Jag har även lyckats aktivera vänster arm och armbåge betydligt bättre än tidigare vilket underlättar min dirigering. I detta skede så här nära konserten måste jag mera kunna frångå partitur. Jag läser onödigt många saker jag faktiskt kan helt utantill men av gammal vana står jag i alla fall med näsan i partituret. Fortfarande kan man se att händerna är för långt ut från kroppen. Bot och bättring!

Home of the dwarf

Början eller huvudtemat i detta stycke är för snabbt. Jag måste ta ned det från 136 som det är nu till 126 så vi får mera lugn i musiken.

Fp i takten före J och B är inte bra. Jag måste få med orkestern på noterna där.

Jag måste få orkestern att håll ut nyansen hela vägen in i H. Nu avfraserar de vilket jag inte vill. Måste stöda dem att hålla uppe nyansen. Detta gäller alla gånger vid slutet av samma tema.

I övergången till D stjälar jag lite tid från föregående takt. Jag måste ta det lugnt där så att jag inte stjälar för mycket. Mera lugn. Detta bör övas.

D går nu i för högt tempo. Tempot bör ner till det uppmärksatta 166.

Jag lyckas ganska bra med att beskriva musiken med kroppen men man kan alltid göra det bättre.

Övergången till F fungerar riktigt bra. I F måste/vill jag få betoning på de sista två slagen i 5/4 taktarterna samt att alla andas och fraserar på samma sätt.

Partiet efter G bör kollas igenom än en gång. Mina rörelser kunde vara bättre och orkestern spelar inte bra här. Här slår jag sönder musiken.

Crescendot 2 takter före H leds mister nu sin kraft strax före H till största delen på grund av att jag kommer för högt upp. Där måste jag hållas lägre ned längre.

Övergången till spirito i takt 134 fungerar nu mycket bra. Skall försöka upprepa detta igen.

Sista övergången vid M är inte bra. I två takter före M betonar jag vissa slag och slår dem för snabbt. Sedan i tempobyttet i M stjälar jag alldeles för mycket av föregående fjärdedel samt att tempot efter M är för snabbt.

The lark in the clear air

För att få solisten att höras bestämde jag mig för att inte dubblera några stämmor förutom kornett där två/stämman spelar. Ändå är balansen svår att få till. Barytonhornet försvinner lätt i orkesterns klang. Ser med spänning fram till konserten och hur vi lyckas få balansen att fungera i kyrkan.

I detta stycke försökte jag mig denna gång på att dirigera utan pinne vilket jag upplevde som väldigt lyckat. På så sätt upplevde jag att jag fick en mera levande dirigering.

Utan dirigeringspinne sträcker jag dock ut händerna för mycket. Måste dras tillbaka.

I takt 20 får jag inte till ett crescendo eftersom mina rörelser är för stora. Mindre rörelser så kan jag höja nyansen.

31-35 är råddigt och måste gås igenom vid nästa övning så att alla vet exakt vad som händer.

Horn och kornetter i 2 före 35 måste balanseras ner!!

40-45 fungerar helt ok men jag vill göra aningen ritardando 2 takter före 45. Nu tror jag att jag gör det men videon visar att det blir ytterst lite rit.

Crescendot in till 45 bör cymbalen spela starkare för att höja crescendots effekt. Dessutom låter det som om inte alla vet var höjdpunkten är.

45 framåt låter nu aningen långsamt, jag bör aningen höja tempot där. Dessutom spelas för starkt så ingen kan höra solisten.

Crescendot vid 55 måste göras så att vi aningen senarelägger det. Nu gör alla olika och det blir inte alls bra. Jag skall nu hålla ned nyansen till 55 och där göra ett snabbare crescendo.

Detta parti bör aningen övas än. Oklara insatser.

Slutet fungerar bra.

Queens park melody

Det stora problemet i detta stycke är fortsättningsvis tempot som är aningen för högt och stressigt. Jag försöker dra ned det men det stiger i alla fall. Skall fortsätta försöka sänka men om det inte går får jag ge mig på konserten och följa orkesterns tempo så det inte blir kaos.

Tempot är nu ofta 132 och borde vara 116.

Hornens frasering i början måste jag aningen ändra så att den blir mera rytmisk.

Kornetternas melodi i takt 25 och motsvarande måste också fram mera.

Takt 39 hålls ut för kort, där måste jag stödja orkestern att hålla ut.

Överlag måste jag också bättre balansera trumsettet.

106 vill orkestern spela alldeles för starkt. Min uppgift är att hålla tillbaka.

Mina tempon i 122-126 är inte genomtänkta. Måste ta ett beslut hur jag gör dem idag.

126- slut är nu aningen långsamt.

Överlag jobbar jag med nyanserna i detta stycke men jag får inte till det riktigt som jag vill. Jag måste alltså visa tydligare hur jag vill det skall låta.

4. Övning och konsert 27.10

Tidtabellsplanering:

Övning 15-16.15

15.00-15.20 Queens park melody med Malax hornseptett

15.20-15.40 The lark

15.40- 16.15 home of the dwarf lords

Konsert kl. 17

Hur förbättra dirigering inför övning och konsert?

Som vanligt skall jag öva de förbättringar och förändringar jag föreslår ovan men utöver detta skall jag koncentrera mig på dessa tre dirigeringstekniska saker:

- Dirigera ännu mera musik!
- Ej för snabba tempon vilket jag ofta har
- Händerna närmare kroppen även utan pinne

Sedan får jag ju inte glömma mina gamla mål av vilka de viktigast är:

- Stå rakt
- Dirigentpinnehanden på rätt sätt
- Vänster hands uttrycksfullhet
- Jobba med intonation och balans

Dirigeringsdagbok 27.10

Idag hade vi en mycket bra generalrepetition och allt gick fint. Jag och orkestern jobbade väldigt effektivt och förbättrade många saker. Speciellt nöjd är jag över att jag lyckades bra med att jobba med balans och intonation.

Nu var ändå akustiken i Malax kyrka verkligen utmanande. Då jag var nöjd med balansen så visade det sig att balansen ute i kyrkan var helt olika beroende på var man satt. Intressant.

Nöjd är jag även med att jag aningen sänkte tempona i "dwarf lords". Jag har haft aningen för snabba tempon där men nu känns det som att de sitter. Enda som inte riktigt fungerade var trombonernas solo i takt 9 där jag inte fick med dem i mitt tempo. Blir intressant att analysera orsaken till detta.

Mindre nöjd är jag med t.ex. konsertens version av "lark". Nyanserna fungerade ganska bra men tempot blev ställvis för långsamt och jag lyckades inte höja det. Det får jag förbättra samt kontrollera vad det egentligen beror på.

I "Queens park melody" lyckades vi för första gången få ett jättebra tempo och känslan i stycket var otroligt fin. Jag lyckades med detta på så enkelt sätt att jag pratade enskilt med trumslagaren och förklarade hur jag ville ha tempot.

Därefter satt allt som berget.

Nu hade vi i och för sig med några musiker från Malax hornsepektet i detta stycke eftersom det var en samkonsert men tror inte det påverkade mycket åt något håll.

Jag led inte heller av negativ nervositet vid uppträdandet utan tvärtom blev jag mera koncentrerad.

Detta är en av de dagar man är stolt över att leda en orkester trots alla motgångar före.

Mycket publik, glada musiker, fin musik, vad mer kan man begära?

Videoanalys av generalrepetition och konsert 27.10

Överlag

Som helhet tycker jag min dirigering ser helt bra ut på denna konsert. Jag ger ett självsäkert intryck vilket är viktigt för en dirigent och visar på ett bra sätt hur jag vill musikerna skall spela.

Däremot ser jag att mina presentationer av styckena för publiken inte är bra. Jag måste tänka på att stå stilla när jag pratar och att alltid prata vänd mot publiken i ett lugnt tempo.

Ofta när jag analyserar filmer får jag en känsla av att jag dirigerar aningen för högt. Detta måste jag koncentrera mig noggrannare på i framtiden. Samtidigt skall man även minnas att detta kan användas som verktyg så länge det inte blir en ovana. I "Queens Park Melody" kan man tydligt se att jag använder detta som verktyg.

Under konserten lämnar jag ofta skrivna crescendon odirigerade eftersom brassbandet hela tiden ligger på gränsen till att spela för starkt. Detta sätt

fungerar förvånansvärt bra. Crescendona görs men inte för stort. Att göra ingenting kan även detta vara ett användbart verktyg.

Hur lyckades jag med målen för denna övning och konsert?

För första gången upplever jag att jag lyckades bra med de mål jag ställt upp inför denna övning och konsert. Jag upplevde att jag på ett bra sätt visade hur musiken skall spelas och inte bara agerade metronom.

Jag är även nöjd med de flesta tempon under övningen och konserten. Många tempon fann sin plats men till exempel "the lark in the clear air" kom in som nytt stycke med oklart tempo.

Att dirigera med händerna närmare kroppen tycker jag också att jag lyckas ganska bra med. Några gånger gör jag det medvetet vilket är en helt annan sak än en ovana.

Gällande mina tidigare mål så står jag oftast på ett bra sätt och dirigentpinnen hålls fint. Vänster hands funktion i dirigeringen har blivit betydligt bättre. Den har blivit friare från höger hand samt mer uttrycksfull. Men vägen är ännu lång till att kunna säga att det är bra.

Mina orosmoment som har varit balans och framförallt intonation tycker jag att jag arbetade på ett bra sätt med. Jag tog tag i orenheter jag visste gick att påverka och gav förslag på hur musikerna skulle rätta till dem. Jag märker dock att jag har lättare att jobba med höga brass intonation än låga brass vilket förstås är helt naturligt för mig som trumpetist men är något jag bör utveckla.

Ovan skriver jag ovanligt positivt om mig själv men jag vet att mycket jobb kvarstår innan man kan säga att min dirigering som helhet är bra.

Home of the dwarf lords

Då jag startar detta stycke bör jag tänka på att inte stå med huvudet böjt. Jag måste stå rak i ryggen och med rakt huvud för att på ett bra sätt beskriva karaktären av stycket.

Tempot som jag kämpat med den senaste tiden var nu exakt det jag ville ha. Takt 10-15 hade jag dock problem med vilket på basen av videon visar sig bero helt på mig. Jag tror att tempot sjunker och försöker dra upp det. I själva verket håller musikerna tempot perfekt och jag driver på.

Fortepianot före B (kommer igen senare) visar jag nu inte alls. Alla har det i och för sig inte men de som gör det behöver mera stöd än de som inte har fp.

I C börjar musiken (och jag) nu verkligen att dansa. Denna dansanta känsla har vi sökt ända från första övningen.

Övergången till D var nu i det närmaste exemplarisk. Mycket förstås beroende på att jag nu kan lämna mycket omkring taktbytet odirigerat eftersom musikerna spelar allt säkrare.

Mindre slag är alltså tydligare.

Tempot var denna gång perfekt men jag bör kontrollera kornetternas intonation i E.

Övergången till F fungerar också fint och karaktären i F är lyckad. Däremot misslyckas jag med att på ett bra sätt visa crescendoet några takter före F.

I G måste jag få musikerna att lyssna på varandra så att de musicerar tillsammans vilket de inte gör nu.

Fortsättningsvis har jag problem med att vi inte spelar styckets huvudtema ända till frasens slut. Intensiteten och nyansen håller inte hela vägen. Detta gäller alla gånger temat kommer.

Övergången till nya tempot i 134 misslyckas jag med då jag tar ett för snabbt tempo och sedan sänker det under 2 följande takter. Jag vill göra en knivskarp temposänkning här och måste öva in det nya tempot så jag har det i huvudet.

I K måste jag förklara för slagverket att jag vill ha ett rejält crescendo från pukorna som övergår till ett fortissimo i gongen. Nu tror säkert slagverkarna de skall anpassa sig till bandets volym.

2 takter före M och övergången till Presto i M dirigeras inte bra. Fortsättningsvis stjälar jag tid i takten före M när jag övergår till snabbare tempo i nästa takt. Då jag försöker spela enligt hur jag dirigerar på videon märker jag att mitt dirigeringsätt inte fungerar. Vid nästa övning skall jag försöka slå alla 4 slagen i denna takt som man spelar melodin istället för att koncentrera mig på motmelodin som jag gjort hittills. På fjärde slaget stannar jag och gör förberedande slag i det nya tempot.

Under övningen lyckas jag ganska bra med denna övergång men på konserten är den inte bra. Även denna gång stjälar jag lite tid av fjärde slaget men denna gång görs det på ett bra sätt och förstör inte musiken.

The lark in the clear air

Detta stycke är det som jag är minst nöjd med från denna konsert. Några saker gör jag jättebra men mycket är inte så bra.

Crescendoet jag försöker visa i början ser mest ut som en fågel som förtvivlat försöker flyga. Jag måste få ett stabilare bredare sätt att visa det på.

Jag upplever även att jag inte följer solisten riktigt bra utan försöker ta ett aningen högre tempo än honom. Dessutom dirigerar jag inte musikaliskt utan slår bara slag. Tempot är för konstant medan jag vill att det lite lever med

fraseringen och detta beror helt på dirigenten. Frasering, avfrasering och musikaliskt lugn är saker jag måste fundera över under kommande vecka.

Crescendot efter 20 är bättre än tidigare men jag visar det fortfarande för högt upp. Det måste neråt!

I takt 30 vill jag inte att bandet andas utan att frasen fortsätter. Detta måste jag visa och antagligen berätta för dem. Man kan nästan också se att jag själv gör en liten andning och det bör jag ju inte göra ifall jag inte vill orkestern skall andas

Crescendot in till 45 gör jag däremot jättebra och därav spelar orkestern också otroligt fint.

Takterna kring 55 bör jag fortfarande fundera över. Nu just vet ingen vart de är på väg och hur stället skall spelas. Min dirigering är helt enkelt inte bra där. Jag måste tänka ut fraseringen och hur jag vill crescendot skall vara.

Sista takterna som delvis är likadana som början så lyckas jag med crescendot jag misslyckades med i början. Skillnaden i dirigeringsteknik är mycket liten men helt avgörande.

De två sista takterna kunde ha mera lugn. Nu är det precis på gränsen till att de känns stressiga.

Sista ackordet måste jag vidta åtgärder för att få det till att klinga. Vi jobbade på det under övningen och trodde vi hade löst det men så var inte fallet. Har nu bestämt mig för att lämna bort Eb-kornettens höga sista ton då den inte går att få klinga med solisten.

Queens park melody

Under konserten jobbade jag hårt med att hålla ned volymen då detta stycke lätt bara blir starkare och starkare. Jag lyckades ganska bra med detta. Tyvärr tror jag musikerna upplevde att jag höll dem tillbaka och inte lät dem spela ut. Men det är nog väldigt viktigt att volymen är på en bra nivå för musikernas och publikens skull.

Min kontakt med orkestern är bra och på videon syns att jag kan stycket mycket bra. Enligt egen åsikt förmedlar även mitt kroppsspråk hur jag vill musikerna skall spela.

Under styckets gång visar jag även tydligt hur jag vill orkestern skall balansera samt påpekar vissa intonationsproblem.

I takt 39 lyckas jag inte samla musikerna i åttondelsupptakten till 40. Jag tror att detta beror på att jag gör för stor rörelse för att samla alla vilket ger motsatt effekt. Under nästa övning skall jag försöka att inte uppmärksamma åttondelen utan bara gå framåt. Det kan hända att min stora rörelse gör alla osäkra och resultatet blir orytmiskt.

Samma sak gäller i takt 79.

I takt 79-83 lyckas jag nästan med göra ett jämnt crescendo och att få alla hålla ut tonerna tillräckligt länge. Rörelserna är rätt, jag behöver bara vara ännu tydligare. I takt 79 måste jag ge tydligare fjärde slag för att samla kornetisterna till åttondelsupptakten till takt 80.

Slutet är jag denna gång nöjd med. Eventuellt kunde "Meno Mosso" i 122 vara aningen långsammare men denna version är godkänd.

Hur förbättra dirigeringen inför nästa övning och konsert?

Jag måste börja med att förbättra de fel och problem jag påtalar i min videoanalys. Men några större saker jag bör ta extra noggrant itu med är:

- Förbättra sättet jag visar crescendo
- Kontrollera mina tempon
- Ytterligare arbeta med intonationen i bandet
- Inte hålla händerna för högt

Därtill får jag inte glömma mina gamla mål och problem. Även om de flesta problem jag nämnt tidigare inte har stört min dirigering den senaste tiden betyder detta inte att de är borta för all framtid.

5. Övningsdagbok 2.11

Vi startade idag kl. 14 vår resa mot Kuopio och ankom vår övernattningsplats i Suolahti kl. 19. Vi hade planerat att ha en kortare övning under kvällen. Tyvärr hade vi inga slagverks-instrument med så slagverkarna fick endast lyssna på. Dessutom var övningsutrymmet ett större klassrum och inte alls lämpligt för ett brassband.

Istället koncentrerade jag mig denna övning mycket på att få musikerna att lyssna på varandra samt att korrigera vissa intonationsproblem. Detta var inte alls lätt. Speciellt i ett amatörband där intonationen är olik överallt. Man kan ju inte använda stämmätare konstant för att kontrollera intonationen utan får egentligen förlita sig på att instrumenten är stämnda och sedan att tonen låter som om den är i centrum. Då tänker jag mest på tuban som jag överlag försöker stämma utgående från när jag arbetar med ackord.

Jag kände mig inte helt nöjd med hur jag arbetade och framför allt inte med hur jag dirigerade. Men av brassbandets vuxna musiker fick jag senare positiv feedback på hur jag arbetade med intonationen.

Jag kan återigen konstatera att känslan man har själv som dirigent inte alls behöver vara den känsla orkestermusikern känner.

Jag testade också ett nytt sätt att dirigera sista tempobyttet till presto och tror jag nu är nöjd med hur jag dirigerar det. Förhoppningsvis fungerar detta bra imorgon på konserten i Kuopio. Överlag upplevde jag att min dirigeringssteknik fungerade ganska bra förutom det vanliga att när jag dirigerar utan pinne vill händerna komma för högt upp. Även problemet med att visa crescendon framkom under övningen. Imorgon måste jag lyckas med att visa bra crescendon!

Jag är aningen spänd på Kuopio konserthus akustik. Legato Brass Band har aldrig spelat i en riktig konsertsal med bra akustik. Nu utgår jag ifrån att vi skall utnyttja hela brassbandets nyansregister till det maximala och tänker få med mig musikerna på detta.

Stämningen i bandet är på topp och vi ser alla fram emot morgondagens konsert.

Videoanalys 2.11

The lark in the clear air

Återigen ser man på videon att mina händer då jag dirigerar utan pinne ofta är för högt upp och för långt ut från kroppen. Detta gör att orkestern nog har svårt att se var botten på mina slag finns. Händerna måste helt enkelt nedåt.

Denna gång pratar jag och instruerar väldigt mycket. Kanske nästan för mycket. Däremot ser dirigeringen helt bra ut och orkestern spelar ungefär samtidigt med mina slag.

Emellanåt tycker jag att jag har övar vissa instrument något ställe och sedan går jag vidare utan att säga annat än bra. Egentligen borde man överlag kunna säga något mera efter varje ställe man övar.

En av mina andra svagheter är helt klart att visa crescendon. Jag lyckas sällan med att göra dem på ett sätt jag är nöjd med.

Mina tempon blir ofta i överkant och när jag gör till exempel ritardandon så gör jag i verkligheten betydligt mindre än jag tror att jag gör.

Home of the dwarf lords

Av någon anledning har tempon nu blivit ett av mina problem. Jag har under hela min musikertid gärna haft aningen höga tempon och det händer att jag går framåt i tempon fastän jag inte borde.

Nu som dirigent ser jag att detta börjar påverka mig och ju mera jag tänker på det ju mera osäker blir jag. Jag minns dock att Jorma Panula och Atso Almila har sagt att som ny ung dirigent har man ofta onödigt snabba tempon som sedan lugnar sig vartefter man blir äldre.

Nu är ju detta stycke i och för sig exceptionellt med alla taktbyten vilket inte gör det lättare.

Jag vill ta fram att jag under övningen gör övningen rolig och intressant vilket är viktigt speciellt för unga musiker. Stämningen är a och o för bra musik i detta fall.

Under denna övning arbetar jag ofta med intonation. Jag gör det på ett helt okej sätt men samtidigt tycker jag mig märka att jag upplever mig lite osäker på vad jag säger. Antagligen handlar det helt enkelt om att jag inte ännu är van att arbeta med intonation på instrument jag inte annars undervisar själv. Själsäkerheten kommer säkert med tiden.

Däremot är jag glad att se att mina nedslag på sista slaget i takten inte syns alls. Jag tycker också att det ser ut som om min händer är på lämpligt avstånd från kroppen då jag håller i dirigentpinnen. Här kan dock kameravinkeln luras.

I denna övning övar jag korta partier vilket gör det svårare att kommentera min dirigering. I slutet av home of the dwarf gör jag några jättebra övergångar till sista presto-tempot.

Queens park melody

I Queens park melody har jag i takt 39 haft problem med att musikerna har spelat upptakten till 40 försent. Jag har försökt visa detta tydligt men i alla fall har de varit försenade. Denna gång tänkte jag att jag inte alls tar upptakten i beaktande. Min tanke var att den stora rörelsen jag har gjort för att uppmärksamma alla på upptakten har gjort rytmen otajt. Och så var det. Nu spelade alla exakt rytm!

Under genomspelningen av stycket "ropar" jag ut kommentarer och berömmar vissa prestationer. Detta är inte alltid bra att göra men just denna gång under övningens sista minuter fungerade det bra. Delvis på grund av att jag noggrant valde var jag kommenterade så att alla berörda hörde mina kommentarer. I övrigt dirigeras detta stycke musikaliskt bra och ingen onödig "vispning".

6. 3.11 Kuopio "Nuori Soittaa"

Konserten i Kuopio gick helt bra. En del fel dirigerade jag i början på grund av nervositet. Skulle ändå vilja påstå att det inte störde musiken denna gång vilket i och för sig delvis berodde på att brassbandet består av ganska rutinerade ungdomar.

Genast vi började spela märkte jag att våra starka nyanser är för svaga. Detta beror helt på att vi inte har haft möjlighet att öva i en bra sal sin är gjord för musik. Vi har nu hela tiden tvingats hålla tillbaka nyanserna på grund av dåliga övningsutrymmen. Då kan man inte heller plötsligt spela ett gemensamt starkt fortissimo utan det blir den nyans vi är vana med att kunna spela.

"Home of the Dwarf" gick bra förutom den sista övergången som inte riktigt lyckades. Jag får delvis ta åt mig orsaken för att jag för sent bestämde mig för hur jag skulle dirigera platsen. Min plan var att göra som jag gjorde igår, det vill säga slå hela takten före presto, stanna på 4 och slå nytt tempo. Detta lyckades inte då någon aningen skyndade vilket gjorde att jag inte vågade vänta ut fjärde slaget utan måste starta presto aningen för snabbt. Lyckligtvis kom alla igång ungefär samtidigt så resultatet blev godkänt.

Känslan i stycket var överlag bra, jag upplevde att jag dirigerade en hel del musik och inte allt för mycket slog sönder den.

"The lark in the clear air" lyckades helt bra. Problem hade jag med att få till crescendon så starkt som jag ville. Solisten spelade bra, han får vara mycket nöjd med sin prestation.

Egentligen upplevde jag att jag viftade vilt men inte fick ut så mycket nyans. Någonstans gör jag fel. Videoanalysen berättar mera.

"Queens Park Melody" är kanske det stycke som gick bäst i denna konsert. Det som irriterade mig var att vi aldrig lyckades spela så starkt som jag ville. Jag lyckades heller inte få fram melodin som 2-3 kornett har med jämna mellanrum. Jag försökte få kontakt med dem men lyckades inte helt med detta. Annat jag inte är helt nöjd med är att jag hade velat få fram trumsettets roll mera. Detta lyckades jag inte med varken igenom att visa eller diskutera. Småsaker i och för sig. Jag gjorde nog vad jag kunde. Allt kan man inte påverka speciellt inte som elevorkesterdirigent.

Videoanalys av konserten 3.11 i Kuopio

Överlag

En av de saker som irriterar mig mest när jag analyserar denna film är att jag orkestern hela tiden spelar aningen efter mina slag. Nu skyller jag inte detta på

orkestern utan det är jag som dirigent som måste kräva av orkestern att de spelar på mina slag och inte efter. Samtidigt skall man minnas att det finns många som anser att orkestern skall spela aningen efter dirigentens slag. Jag tror att detta är en mer sällan framförd åsikt bland blåsorkestrar (brassband kan jag inte uttala mig om eftersom det bara finns 2 kontinuerligt fungerande brassband i Finland) men bland symfoniorkestrar hör man detta ganska ofta (t.ex. vartiainen s 258).

Min åsikt är att jag vill att orkestern spelar på mina slag. Tyvärr kan jag också konstatera att jag inte alltid är medveten om att orkestern släpar. Antagligen är jag så van vid detta att det känns naturligt. I framtiden vill jag dock arbeta på att få alla orkestrar jag dirigerar att spela samtidigt med min dirigering.

En annan sak jag tänker på när jag ser filmen är att jag måste börja arbeta med nervositetkontroll och koncentrationsövningar. Min dirigering vid denna konsert har inte det lugn och den säkerhet den hade vid konserten i Malax en vecka tidigare. Mina tempon är betydligt snabbare och felslagen är större till antalet. Samtidigt är min dirigering större, ryckigare och helt enkelt inte lika bra. Däremot ser jag självsäker ut och vågar dirigera musik och inte bara tempon.

Man bör även konstatera att jag vid denna konsert var väldigt utsatt. Detta var första gången jag dirigerade i en stor konsertsal samtidigt som jag visste att en nämnd hela tiden utvärderar det jag och orkestern gör.

En tredje sak som jag i framtiden bör tänka på är hur jag vill och instruerar att orkestern skall bete sig på scenen. Jag bör nog tänka ut hur jag vill att det skall gå till. Vid denna konsert tog jag situationen som den kom vilket jag ännu inte har erfarenheten att göra.

Det jag syftar på är alltså till exempel:

- Hur kommer orkestern in på scenen?
- Hur orkestern stiger upp när dirigenten kommer in?
- Hur orkestern och dirigenten tar emot applåder
- På vilket sätt orkestern lämnar scenen
- Hur lämnar dirigenten scenen?
- Hur välkomnar och tackar dirigenten till exempel en solist

Allt sammanfattat: Dirigentens uppträdandepraxis.

Videoanalys av Home of the Dwarf Lords

När jag nu några dagar senare noggrannare analyserar videon har den värsta självkritiska "jag dirigerade inte bra" känslan gått över. Jag kan nu konstatera att stycket blev en bra helhet även om det kanske inte hade det lugn som fanns vid förra konserten i Malax.

Själv är jag precis som jag skriver ovan och nedan missnöjd med konsertens tempon. Dock har många av brassbandets musiker har sagt att konsertens

tempon var mycket lyckade. Den känsla jag har behöver inte alltid vara den rätta. Å andra sidan bör jag sträva till att genomföra de tempon jag planerat och instuderat.

I början gör nervositeten att jag gör en del felslag som jag oftast räddar med cirkelrörelser för att inte visa att jag slår fel mönster. Tempot i inledningen är också för högt, mitt mål var ett lägre tempo. Mellan takt 10-13 är min dirigering inte riktigt i takt med de 8-9 stämmor som spelar där (eller kanske tvärtemot?) vilket gör att jag dirigerar en stor klumpig rörelse i takt 13 så alla vet var vi är.

För första gången är jag nu nöjd med hur jag dirigerar och orkestern spelar 2 takter för B. Nu hålls tempot på plats utan att rusa framåt. Fortepiano hörs men tyvärr hinner musikerna inte med crescendot som följer därpå. Helheten är ändå nu bra.

Partiet mellan B-C dirigeras nu riktigt bra och är någorlunda lugnt i tempo. Mellan C-D jobbar jag hårt med att ge ett intryck att musikerna skall spela som om de dansar. Nu gör jag detta efter mycket övning ganska bra med kroppsrörelser och mimik.

Övergången till D är nu mycket lyckad även om jag sätter tempot högre än planerat. Crescendot mot F görs med mycket intensitet och övergången till F blir lyckad och jag dirigerar musik och inte dirigeringscheman.

I G vill jag för ovanlighetens skull skylla orytmiskheterna på musikerna. Det som händer är nog att euphonisternas lungor är tömda på luft efter den långa tonen före G och att de inte hinner andas in tillräckligt före nästa insats i G. Detta gör hela brassbandet rytmiskt ostabilt för ett antal takter.

Övergången till spirito i takt 134 görs rätt även om jag sätter aningen för högt tempo och sedan tar ned det med hjälp av trumslagaren.

Spirito till övningsbokstav M har mycket bra känsla och dirigeras på ett bra sätt. Även den sista övergången till presto i M görs helt bra. Lite hör man på videon att någon skyndar och jag för att rädda situationen slår igång M snabbare än tänkt. Så uppfattar jag det hela men situationen är inte helt klar. Antagligen skulle dessa takter behövs övas ytterligare eftersom de två motstämmorna nu inte är helt rytmiskt samspelade.

The lark in the clear air

Början på detta stycke är inte bra. Orkestern följer mig inte vilket antagligen beror på att jag dirigerar med för stora rörelser. Om jag vill gå framåt i tempo kan man inte dirigera för stort. Crescendot jag vill ha i början kommer heller inte fram tillräckligt bra.

Allt detta beror på dirigenten som ytterligare måste fundera på hur han skall dirigera början för att bli tydligare med sina åsikter.

Överlag när jag dirigerar utan dirigentpinne, vilken jag inte använder i detta stycke, så blir mina rörelser för stora. Jag måste arbeta på att minska på rörelserna. Emellanåt lyckas jag riktigt bra med att dirigera med små rörelser även utan pinne så detta är något jag bara måste minnas att tänka på när jag dirigerar utan pinne.

Crescendot in till takt 45 startar bra men jag mister lite av intensiteten två takter före 45 vilket enligt min åsikt gör crescendot aningen platt. Det är inte mycket men i alla fall något att förbättra.

Långsamma stycken är min svaghet och jag bör arbeta på att få ned tempo och dirigera med ett större lugn.

Queens Park Melody

Detta stycke börjar såväl brassbandet som jag kunna bra. Ändå är stycket långt ifrån perfekt. Många insatser är aningen sena och orytmska. Man märker också att de starka nyanserna skulle kräva mera arbete för att bli bra.

Jag försöker med min dirigering i detta stycke att mest visa hurudan karaktär styckets olika delar har. Detta tycker jag lyckas på ett bra sätt. Väldigt lite fokuserar jag på att hålla tempo vilken här heller inte behövs eftersom tempot borde vara ungefär detsamma från början till slut med undantag för de sista takterna.

När jag ser på videon är det första jag tänker på hur jag startar stycket. Mina rörelser är nu onödigt stora och klumpiga vilket säkert är en orsak till att första takterna är rytmiskt instabila.

På videon syns att jag arbetar med orkesterns nyanser under styckets gång för att få fram de melodier jag vill skall höras. Min mimik och mitt kroppspråk visar på ett bra och enligt mig inspirerande sätt hur jag vill musikerna skall spela. Jag visar på ett bra sätt in olika nya insatser till musiker som räknat pauser en längre tid.

Allting i detta stycke lyckas inte som jag vill. Vissa saker måste man i något skede avstå från att försöka påverka om man märker att musikerns nivå inte är tillräcklig.

Som helhet var dock stycket en framgång.